

Plan-MER bestemmingsplan buitengebied Westerveld

Aanvulling

Definitief

Gemeente Westerveld

Grontmij Nederland B.V.
Assen, 4 november 2011

Verantwoording

Titel : Plan-MER bestemmingsplan buitengebied Westerveld

Subtitel : Aanvulling

Projectnummer : 272838

Referentienummer :

Revisie : 2

Datum : 4 november 2011

Auteur(s) : ing. J. Rotstein, ing. R. Bijlsma, mr. A.H. Tuitert, mr. M. Haan

E-mail adres : martin.haan@grontmij.nl

Gecontroleerd door : mr. M. Haan

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : ing. P. van den Hengel

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Grontmij Nederland B.V.
Stationsplein 12
9401 LB Assen
Postbus 29
9400 AA Assen
T +31 592 33 88 99
F +31 592 33 06 67
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Hoofdpunten aanvulling	4
1.3	Leeswijzer	4
2	Voorgeschiedenis	5
2.1	Inleiding.....	5
2.2	Kadernota.....	5
2.2.1	Bestemmingsplan en flankerende instrumenten.....	8
3	Uitwerking detailniveau MER.....	11
3.1	Inleiding.....	11
3.2	Afbakening alternatieven	11
3.3	Milieugebruiksruimte	12
3.4	Referentiesituatie	12
3.4.1	Huidige situatie en autonome ontwikkeling agrarische sector.....	12
3.4.2	Huidige situatie en autonome ontwikkeling in absolute termen.....	16
3.5	Worst case situatie.....	16
4	Effectbepaling en –beoordeling	18
4.1	Landschap en cultuurhistorie	18
4.1.1	Aardkundige waarden en visueel-ruimtelijke kenmerken	18
4.1.2	Aanvulling effectbeoordeling “historisch landschap”	19
4.1.2.1	Effecten door agrarische bedrijfskavels (bouwblokken)	20
4.1.2.2	Effecten door kampeerterreinen	25
4.1.2.3	Effecten door natuurontwikkeling.....	28
4.2	Natuur	30
4.2.1	Toetsingscriterium Natura 2000.....	30
4.2.2	Toetsingscriterium EHS en Weidevogelgebieden	30
4.2.2.1	EHS-gebieden buiten Natura 2000	30
4.2.2.2	Natuurparels en verspreide natuurwaarden	31
5	Aanvulling Passende Beoordeling	34
5.1	Inleiding.....	34
5.2	Stikstofdepositie	34
5.2.1	Uitgangspunten berekeningen	34
5.2.2	Maatregelen stikstofdepositie	35
5.3	Kampeeterreinen	36
5.3.1	Mitigerende maatregelen	37

Bijlage 1: Beoordelingen tov huidige situatie

Bijlage 2: Kaart landschapstypen

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Westerveld wil voor het buitengebied een nieuw bestemmingsplan vaststellen. Ten behoeve van dit nieuwe bestemmingsplan is een milieueffectrapportage uitgevoerd. Dit heeft geleid tot het “Plan-MER Bestemmingsplan Buitengebied Westerveld” van 12 april 2011 (hierna: MER). Dit MER is gepubliceerd. Er is de mogelijkheid geboden om zienswijzen in te dienen. Daarnaast is het MER voor advies voorgelegd aan de commissie m.e.r.

De commissie m.e.r. heeft op 14 juli 2011 advies uitgebracht over het MER. De commissie m.e.r. is van oordeel dat essentiële informatie voor de besluitvorming in het MER niet aanwezig is. De commissie m.e.r. adviseert een aanvulling op het MER op te stellen. In het onderstaande wordt inhoudelijk op het advies van de commissie m.e.r. ingegaan.

Het voorliggende document bevat de aanvulling waartoe de commissie m.e.r. adviseert. Deze aanvulling maakt integraal onderdeel uit van de MER van 12 april 2011. De aanvulling zal ter inzage worden gelegd, waarbij de mogelijkheid wordt geboden een zienswijze in te dienen. De aanvulling zal ook voor advies worden voorgelegd aan de commissie m.e.r..

1.2 Hoofdpunten aanvulling

Hieronder zijn de hoofdpunten uit het advies van de commissie m.e.r. opgenomen. In deze aanvulling zal op deze hoofdpunten worden ingegaan:

- Nader toelichten van de alternatieven en de milieueffecten
- Beter aansluiten op het detailniveau van het bestemmingsplan
- De gehanteerde referentiesituatie en de afbakening van alternatieven beter onderbouwen
- De kansen en knelpunten ten aanzien van landschap, cultuurhistorie en natuur beter tot uitdrukking laten komen in de effectbeoordeling

1.3 Leeswijzer

Voor u ligt een aanvulling op het Plan-MER Bestemmingsplan Buitengebied Westerveld. Het betreft aanvullende informatie waarmee in het MER gemaakte keuzes en beoordelingen nader worden onderbouwd en toegelicht.

Tijdens de mondelinge behandeling van het MER bij de commissie m.e.r. is naar voren gekomen dat het wenselijk is een duidelijk beeld te schetsen van de specifieke kenmerken van het buitengebied en van de kaderstelling die gemeenteraad voorafgaande aan het opstellen van het bestemmingsplan heeft vastgesteld en van invloed is op de afbakening van alternatieven. In hoofdstuk 2 komt dit tot uitdrukking. In hoofdstuk 3, 4 en 5 wordt specifieker ingegaan op de aanvullingen die de commissie m.e.r. in haar advies vraagt.

2 Voorgeschiedenis

2.1 Inleiding

Bij de gemeentelijke herindeling in 1998 zijn de bestemmingsplannen buitengebied van de voormalige gemeenten Vledder, Havelte, Diever en Dwingeloo onder de nieuw gevormde gemeente Westerveld komen te vallen. De gemeente Westerveld heeft besloten voor het buitengebied eerst vernieuwend ruimtelijk beleid op hoofdlijnen te ontwikkelen en de actualisering en samenvoeging van de verschillende bestemmingsplannen buitengebied daarna op te pakken. Vernieuwend in de zin van ontwikkelingsplanologie met het scheppen van randvoorwaarden, waarbij de kwaliteit van het landschap als waardevol kenmerk van het gehele buitengebied, als leidend is aangemerkt.

Dit heeft geresulteerd in het opstellen van een kadernota (2006) op het niveau van een structuurvisie, in 2008 gevolgd door een nota van uitgangspunten voor het nieuwe bestemmingsplan buitengebied Westerveld. Deze beleidsnota's zijn richtinggevend voor beleidskeuzes in het nieuwe bestemmingsplan en zijn daarmee ook bepalend voor keuzes in het kader van de MER.

Onderscheidend voor het buitengebied van Westerveld is dat de landschappelijke kwaliteit zich over het gehele gebied sterk manifesteert in de vorm van grote natuurgebieden (nationaal park/Natura 2000), kleinschalig multifunctioneel gebied en vrij kleinschalige landbouwgebieden met veldontginningen, essen en beekdalen. De bijzondere omgevingskwaliteit vormt de grote (aantrekkings)kracht van het gebied, maar betekent ook dat concentratie van grootschalige of intensieve landbouw niet bij dit gebied past.

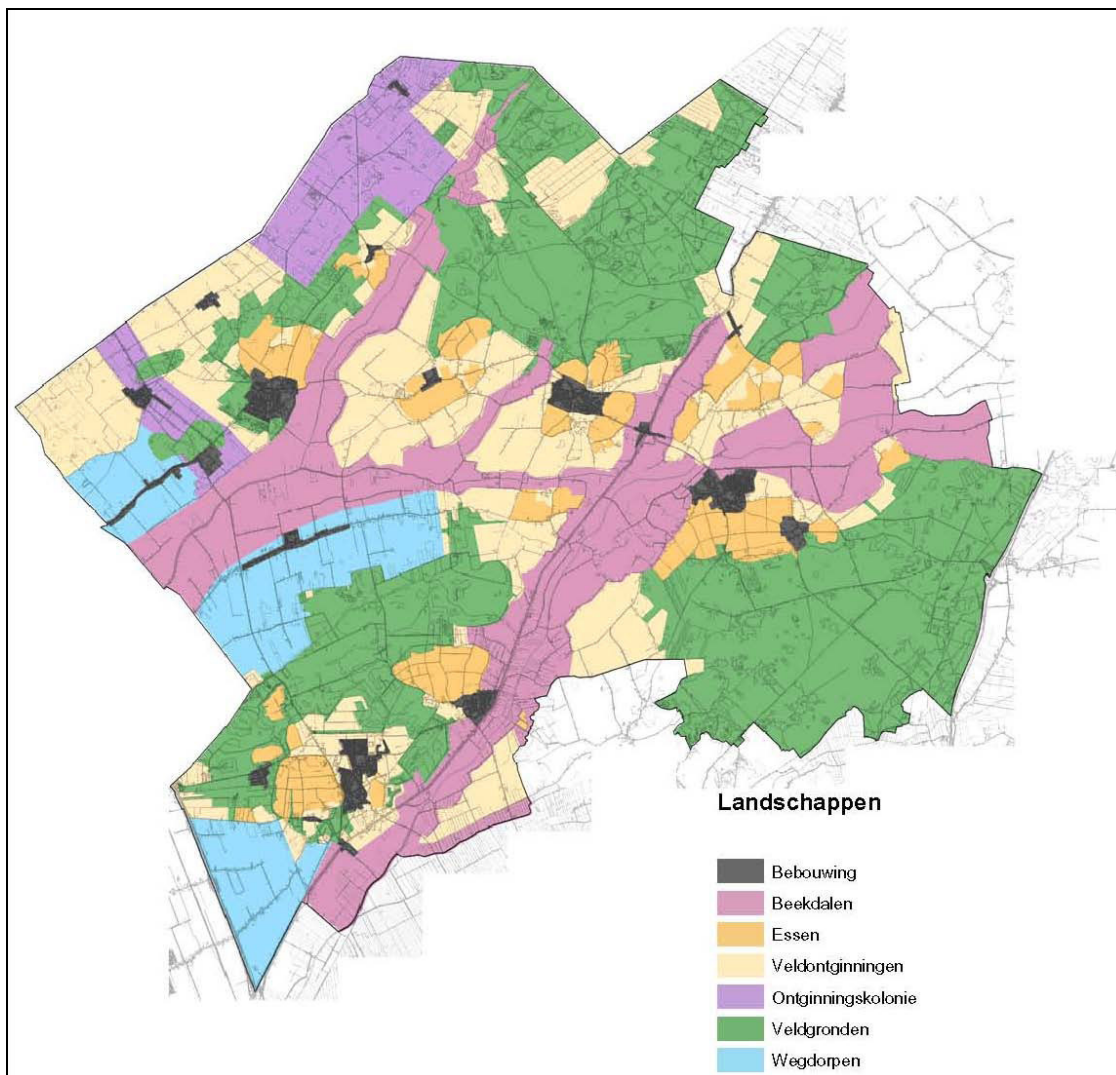
2.2 Kadernota

In de Kadernota is de landschappelijke kwaliteit van Westerveld het leidende principe. De functies die aanwezig zijn in en gebonden zijn aan het buitengebied (natuur, landbouw en recreatie), mogen zich ontwikkelen op voorwaarde dat de landschappelijke kwaliteiten behouden blijven en waar mogelijk worden versterkt.

Ten aanzien van de ontwikkeling van (nieuwe) functies in het buitengebied is onderstaande overkoepelend beleidsdoelstelling geformuleerd:

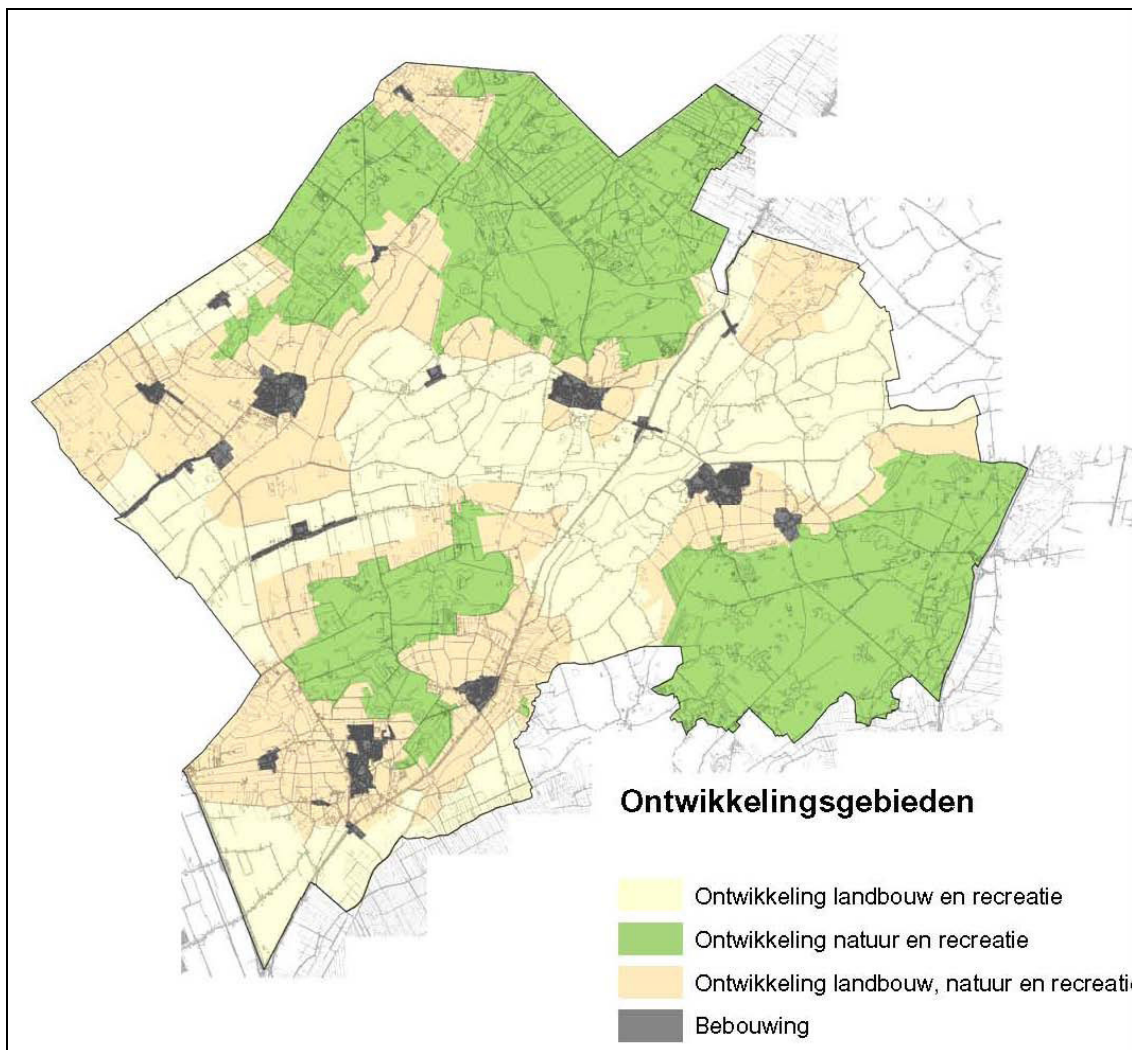
Randvoorwaarden ten aanzien van de (ontwikkelings)mogelijkheden voor de functies in het buitengebied vloeien in belangrijke mate voort uit het landschap van Westerveld. Dit met het oog op de aanwezige waardevolle kenmerken en het in stand houden en versterken van de landschappelijke verscheidenheid. Met inachtneming van deze randvoorwaarden krijgen de landbouw en de natuur de ruimte zich verder te ontwikkelen. Tevens zal de recreatie, die in economisch opzicht een belangrijke plaats inneemt binnen de gemeente, de nodige ruimte krijgen. De ontwikkeling van de andere functies, zoals wonen, niet-agrarische bedrijvigheid, etc., mag niet ten koste gaan van de sturende functie landschap.

Daarom wordt in het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied gekozen voor een plansystematiek, waarbij de landschappelijke verscheidenheid de grondslag vormt. Een indeling in landschapstypen is weergegeven in figuur 2.1. Voor een verdere beschrijving van de landschapstypen wordt verwezen naar par. 4.4 van het MER.

Figuur 2.1 Landschapstypen gemeente Westerveld (bron: Kadernota)

Op basis van deze landschapstypen is in de Kadernota een verdere vertaling gemaakt naar drie ontwikkelingsgebieden. Deze ontwikkelingsgebieden zijn op basis van het bestaande grondgebruik en het vastgestelde beleid in grote eenheden globaal begrensd (zie figuur 2.2). Voor een onderbouwing van de begrenzing en voor een beschrijving van de gewenste ontwikkelrichting in de ontwikkelingsgebieden wordt verwezen naar de Kadernota.

Figuur 2.2 Ontwikkelingsgebieden

Bij de behandeling van de Kadernota heeft de raad van Westerveld besloten dat de bouw- en ontwikkelmogelijkheden in elke zone in principe gelijk moet zijn. Dit omdat in elke zone behoefte zal bestaan aan extra bouw- en ontwikkelruimte, waarbij eventueel gekozen kan worden voor verbrede landbouw (multifunctionele landbouw).

In de zone “ontwikkeling landbouw en recreatie” is ontwikkelruimte nodig voor schaalvergroting binnen de landbouw (waarvoor meer of grotere gebouwen zijn vereist). Het aantal recreatiebedrijven in deze zone is zeer beperkt. Niettemin, als een dergelijk bedrijf wil uitbreiden en dit is verenigbaar met de belangen in de omgeving (natuur, landbouw, etc.) dan wil de gemeente dit faciliteren.

In de zone “ontwikkeling landbouw natuur en recreatie” is schaalvergroting van de landbouw eveneens aan de orde, met name door overname van vrijkomende gronden bij bedrijfsbeëindiging. Daarnaast is in deze zone ook ontwikkelruimte nodig voor verbreding van landbouwbedrijven (bijv. door ontwikkeling van activiteiten in de zorg of recreatie). In deze zone bevinden zich een groot aantal recreatiebedrijven. Deze hebben eveneens ontwikkelruimte nodig.

In de zone “natuur en recreatie” bevinden zich geen landbouwbedrijven. De ontwikkelruimte voor landbouwbedrijven hoeft hier dus niet gedifferentieerd te worden (omdat er geen bouwblokken zijn). Hier bevinden zich wel recreatiebedrijven, die zich moeten kunnen blijven ontwikkelen. Vestiging van agrarische bedrijven is in dit gebied uitgesloten.

2.2.1 Bestemmingsplan en flankerende instrumenten

De beleidsdoelstellingen uit de Kadernota zijn verankerd in het bestemmingsplan en flankerende instrumenten.

Bestemmingen

In het bestemmingsplan zelf stuurt de gemeente op bouw- en gebruiksmogelijkheden van gronden. Voortbordurend op de indeling in ontwikkelingsgebieden in de Kadernota is in het bestemmingsplan een onderverdeling gemaakt in de agrarische bestemmingen. De zone "Ontwikkeling landbouw en recreatie" komt overeen met de bestemming Agrarisch 1 en de zone "Ontwikkeling landbouw, natuur en recreatie" komt overeen met de bestemming Agrarisch 2. Agrarisch 2 kent meer landschappelijke, cultuurhistorische- en natuurlijke waarden. Aan ontwikkelingsmogelijkheden voor economische activiteiten worden in beide agrarische bestemmingen voorwaarden gesteld. Deze zijn bij de bestemming Agrarisch 2, vanwege de voorkomende waarden, iets strenger dan bij de bestemming Agrarisch 1.

Natuurgebieden hebben een natuurbestemming gekregen. Dit geldt niet alleen voor de groot-schalige bos- en natuurgebieden, maar ook voor de kleine 'natuurparels' in het agrarische gebied. Daarnaast is een zorgvuldige analyse uitgevoerd naar de natuurwaarden in het agrarische gebied en is op basis hiervan de zonering aangepast (zie Altenburg & Wymenga, Toetsing Kadernota gemeente Westerveld aan POPII, januari 2010).

Aanduidingen

Naast de bovengenoemde regelingen, zijn in het bestemmingsplan diverse aanduidingen opgenomen ter bescherming van specifieke waarden. In de onderstaande tabel zijn de aanduidingen weergegeven. Hierbij is ook aangegeven welke waarde met de aanduiding wordt beschermd, en door middel van welke criteria deze bescherming wordt geëffectueerd.

Aanduiding	Ter bescherming van	Aanvullende criteria
Beschermd dorpsgezicht	Cultuurhistorische en ruimtelijke waarde van beschermde dorpsgezichten	Voor o.a. bodemingrepen, aanbrengen en rooien beplanting, oppervlakteverharding
Cultuurhistorie	Archeologische en cultuurhistorisch waardevolle essen	Voor o.a. bouwen, veranderingen in reliëf, bodemingrepen
Landschap 1	23 specifiek aangewezen elementen met landschappelijke en/of cultuurhistorische waarde, zoals oude begraafplaatsen, waterlopen en veentjes	Voor o.a. bouwen, veranderingen van de waarde, aanplanten bomen
Landschap 2	Landschappelijk waardevolle beekdalen	Voor o.a. bouwen, opvullen laagtes

Flexibiliteitsbepalingen

In het bestemmingsplan zijn voorts nadere toets- en afwegingsmomenten ingebouwd. Activiteiten met gevolgen voor het milieu of de omgeving kunnen door B&W nader worden afgewogen in het kader van wijzigingsbevoegdheden en afwijkingsbesluiten/omgevingsvergunningen. In algemene zin is het systeem zo opgebouwd, dat de afweging zwaarder wordt naarmate de potentiële milieugevolgen groter zijn (door de omvang van de ingreep en/of gevoeligheid van de omgeving). In de onderstaande kaders worden voorbeelden gegeven van de werking van de wijzigingsbevoegdheid en het afwijkingsbesluit. Hieruit blijkt dat milieuvorwaarden een sturende rol in de afweging spelen.

Kader: vergroting agrarisch bouwblok

Een melkveehouderij wil zijn bouwblok vergroten. Het bedrijf ligt in de bestemming Agrarisch 2. Voor de uitbreiding moeten B&W van Westerveld een wijzigingsplan vaststellen. Dit wijzigingsplan wordt gepubliceerd en is vatbaar voor beroep door belanghebbenden. Voordat zij het wijzigingsplan kunnen vaststellen moeten B&W toetsen of wordt voldaan aan de volgende criteria:

1. Is uitbreidingsplan voldoende onderbouwd (er zicht op langdurige vergroting productieomvang of op verbreding van de activiteiten)?
2. Is er binnen de bestaande agrarische bedrijfskavel geen ruimte?
3. Is er sprake van goede inpassing in het landschap overeenkomstig het Beeldkwaliteitsplan?
4. Wordt geen onevenredige afbreuk gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke waarden, de archeologische waarden, de woonsituatie, het bebouwingsbeeld en de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden?
5. Is de waterbeheerder om advies gevraagd over wateraspecten

Uit deze toetsingscriteria blijkt duidelijk dat de uitbreiding niet 'zonder slag of stoot' zal kunnen plaatsvinden. Indien de landschappelijke inpassing onvoldoende is, wordt niet voldaan aan criterium genoemd bij punt 3 (en eventueel punt 4). Indien de uitbreiding er toe leidt dat significante effecten niet kunnen worden uitgesloten (door bijvoorbeeld stikstofdepositie), zal niet worden voldaan aan het criterium bij punt 4. Als het terrein voor de beoogde uitbreiding archeologische waarden kan bevatten en er is onvoldoende onderzoek gedaan, wordt niet voldaan aan criterium bij punt 4.

Als niet wordt voldaan aan alle criteria, zal het wijzigingsplan niet worden vastgesteld en kan de uitbreiding van het bouwblok niet plaatsvinden.

Kader: afwijking ten behoeve van mestvergisting

Een veehouderij wil op zijn bedrijf mest gaan vergisten. Voor deze activiteit moeten B&W een afwijkingsbesluit nemen (al dan niet door middel van een omgevingsvergunning). Dit afwijkingsbesluit (of omgevingsvergunning) wordt gepubliceerd en er staat bezwaar en beroep tegen open. Voordat B&W het afwijkingsbesluit kunnen nemen, moeten zij toetsen of aan de volgende milieucriteria wordt voldaan (daarnaast gelden nog enkele andere eisen en randvoorwaarden die hier korthedshalve niet behandeld worden):

1. Is het bedrijf gelegen aan een weg die berekend is op zwaar verkeer?
2. Is er sprake van goede inpassing in het landschap overeenkomstig het Beeldkwaliteitsplan?
3. Wordt geen onevenredige afbreuk gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke waarden, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden?

Ook hier is sprake van een gedegen toetsing vooraf. Indien de mestvergisting ertoe leidt dat significante effecten niet kunnen worden uitgesloten (door bijvoorbeeld stikstofdepositie), zal niet worden voldaan aan het criterium bij punt 3.

Als niet wordt voldaan aan alle criteria, zal het afwijkingsbesluit niet worden vastgesteld en kan de mestvergisting niet plaatsvinden.

Flankerend beleid

Om een optimale doorwerking van de Kadernota te bereiken, heeft de gemeente naast het bestemmingsplan enkele flankerende instrumenten ontwikkeld:

- Beeldkwaliteitsplan: toetsing op landschappelijke kwaliteit
- Beleidsadvieskaart archeologie: toetsing bodemingrepen i.v.m. archeologisch bodemarchief
- Cultuurhistorische waardenkaart (in ontwikkeling)

Hieronder worden deze instrumenten kort toegelicht.

Beeldkwaliteitsplan

Door parallel aan het bestemmingsplan een Beeldkwaliteitsplan op te stellen is geborgd dat landschappelijke kwaliteiten op een transparante manier worden gewogen bij de toepassing van het bestemmingsplan. Het beeldkwaliteitsplan is van toepassing op alle activiteiten die gevolgen hebben voor de kernkwaliteiten van het omringende landschap. Het omringende landschap bepaalt daarmee welke ontwikkelingen passend zijn. Een initiatief kan een bijdrage leveren aan landschapsherstel. Samen met de welstandstoetsing draagt het beeldkwaliteitsplan ook bij aan een goede landschappelijke inpassing op het eigen erf. Indien door een bouwplan landschappelijke kwaliteiten worden aangetast, kan de omgevingsvergunning wegens strijdigheid met het bestemmingsplan worden geweigerd.

Archeologie en cultuurhistorie

De gemeente heeft invulling gevend aan het nieuwe archeologische monumentenwetgeving een beleid ontwikkeld voor de omgang met archeologische waarden. Kernpunt in het gemeentelijk beleid is behoud van waardevolle vindplaatsen *in situ* (oftewel: op de locatie zelf). De bekende waardevolle vindplaatsen staan op de archeologische beleidsadvieskaart, dus daar kan direct rekening mee worden gehouden. Voor onbekende vindplaatsen is dit niet mogelijk. Om te borgen dat hier geen waardevolle vindplaatsen verloren gaan, is een onderzoeksverplichting opgenomen voor bodemingrepen. Indien uit onderzoek blijkt dat er sprake is van een behoudenswaardige vindplaats, zal de gemeente de initiatiefnemer vragen zijn plannen aan te passen. Indien dit niet mogelijk is of door de gemeente niet nodig wordt geacht, kunnen de archeologische resten worden behouden *ex situ* (in een depot). Beleid voor cultuurhistorische waarden is in voorbereiding. Deze waarden worden vastgelegd op een cultuurhistorische waardenkaart. Deze kaart vormt eveneens flankerend beleid bij het bestemmingsplan.

Conclusie

Uit het voorgaande blijkt dat de gemeente de ambities uit de Kadernota om het landschap leidend te laten zijn voor ruimtelijke ontwikkelingen, concreet heeft vertaald in het bestemmingsplan en diverse flankerende instrumenten.

Naast de gemeentelijke sturingsinstrumenten gelden nog tal van specifieke milieueisen via sectorale milieuwetgeving. Het bestemmingsplan neemt niet de positie van deze sectorale milieuwetgeving over. Deze wetgeving heeft een eigen werking, ook naar initiatiefnemers van activiteiten.

3 Uitwerking detailniveau MER

3.1 Inleiding

De commissie m.e.r. adviseert om in het MER met een hoger detailniveau te werken, en nader in te gaan op de gehanteerde referentiesituatie en alternatieven. In onderstaand kader is de tekst uit het advies opgenomen.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER:

- de afbakening van alternatieven nader te onderbouwen en aan te geven op welke wijze het milieubelang daarbij is meegewogen (ad. § 2.2.1);
- aan te geven hoe de aanwezigheid van verschillende natuurgebieden en de grote verscheidenheid aan landschappelijke en cultuurhistorische waarden wordt vertaald naar criteria en/of voorwaarden voor het toestaan van ontwikkelingen in het buitengebied (ad. § 2.2.2);
- de huidige situatie en autonome ontwikkeling in absolute termen te beschrijven, rekening houdend met bovenstaande, en de aannames daarin te onderbouwen. Mogelijk dat deze informatie aanwezig is in achterliggende documenten. Ook de informatie in § 5.3 van het MER kan hiervoor benut worden (ad. § 2.2.3);
- op basis van kwantitatieve informatie inzicht te geven in de maximale mogelijkheden van het bestemmingsplan en deze informatie te betrekken bij de effectbeoordeling (ad. § 2.2.4).

In het vorige hoofdstuk is de voorgeschiedenis van het bestemmingsplan geschetst, inclusief de in dit traject gemaakte beleidskeuzes. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de bovenstaande vier punten uit het advies van de commissie m.e.r.

3.2 Afbakening alternatieven

De commissie adviseert om de afbakening van alternatieven nader te onderbouwen en aan te geven op welke wijze het milieubelang daarbij is meegewogen.

In het vorige hoofdstuk is de voorgeschiedenis van het bestemmingsplan beschreven. In dit voortraject zijn een aantal expliciete bestuurlijke keuzes gemaakt die kaderstellend waren voor de alternatievenontwikkeling in het MER. Twee duidelijk kaderstellende gemeentelijke beleidskeuzes zijn:

- Geen differentiatie ontwikkelmogelijkheden per zone
- Aansluiten bij vigerende planologische rechten

De commissie vraagt om aan te geven op basis van welke argumenten deze keuzes zijn gemaakt en om aan te duiden hoe het milieubelang is (vooral natuur, landschap en cultuurhistorie) hierin is meegewogen.

Geen differentiatie per zone

In het voorgaande hoofdstuk is de voorgeschiedenis toegelicht. Hierin is ook de keuze om niet te differentiëren per zone behandeld: in elke zone kan een behoefte bestaan aan extra bouw- en ontwikkelruimte. De gemeente differentieert dus niet per zone, maar hanteert in elke zone een hoge kwaliteitsstandaard. In elke zone worden belangrijke waarden beschermd door aanduidingen, en zijn bij wijzigings- en afwijkingmogelijkheden criteria opgenomen ter bescherming van milieuwaarden. Daarnaast wordt er via het bestemmingsplan en flankerend beleid ook in alle zones gestuurd op behoud en ontwikkeling van cultuurhistorische waarden. Voor

het thema natuur zorgt de gemeente ervoor dat ruimtelijke ontwikkelingen met mogelijke negatieve invloeden worden getoetst. Ook dit geldt voor alle zones.

De keuze om niet te differentiëren per zone is ten slotte ook ingegeven door het belang om ook in agrarische gebieden met landschapswaarden nog wel agrarische bedrijven te behouden voor het beheer van het landschap en agrarisch natuurbeheer.

Aansluiten bij bestaande planologische rechten

Uitgangspunt is dat bestaande planologische rechten worden gerespecteerd. Voor het bepalen van een passende bestemming is gekeken naar de juridisch geldende bestemming en de werkelijke situatie. Daar waar bedrijven levensvatbaar zijn en hebben aangegeven hun bestaande planologische rechten alsnog te gaan benutten in de planperiode van het nieuwe bestemmingsplan, zijn deze bestaande rechten gehandhaafd. Overigens zou het wegbestemmen van deze bestaande rechten ook kunnen leiden tot claims om planschade te betalen.

3.3 Milieugebruiksruimte

De commissie adviseert om in het MER aan te geven hoe de aanwezigheid van verschillende natuurgebieden en de grote verscheidenheid aan landschappelijke en cultuurhistorische waarden wordt vertaald in criteria en/of voorwaarden voor het toestaan van ontwikkelingen in het buitengebied. Hiervoor hier wordt terugverwezen naar hoofdstuk 2 van deze Aanvulling. In dit hoofdstuk is reeds uitvoerig ingegaan op het systeem van criteria en voorwaarden waarmee de gemeente kan en zal sturen ter bescherming van milieuwaarden.

3.4 Referentiesituatie

De commissie adviseert om de globale beschrijving van de autonome ontwikkeling van de landbouwsector verder uit te werken. Verder adviseert de commissie om de huidige situatie en de autonome ontwikkeling niet alleen te beschrijven als basis voor de effectbeschrijvingen, maar ook in absolute termen.

In de MER-systematiek wordt met de referentiesituatie bedoeld de situatie waarmee de alternatieven worden vergeleken. De referentiesituatie wordt gevormd door de huidige situatie en de autonome ontwikkeling. In het MER is de referentiesituatie beschreven in hoofdstuk 4.

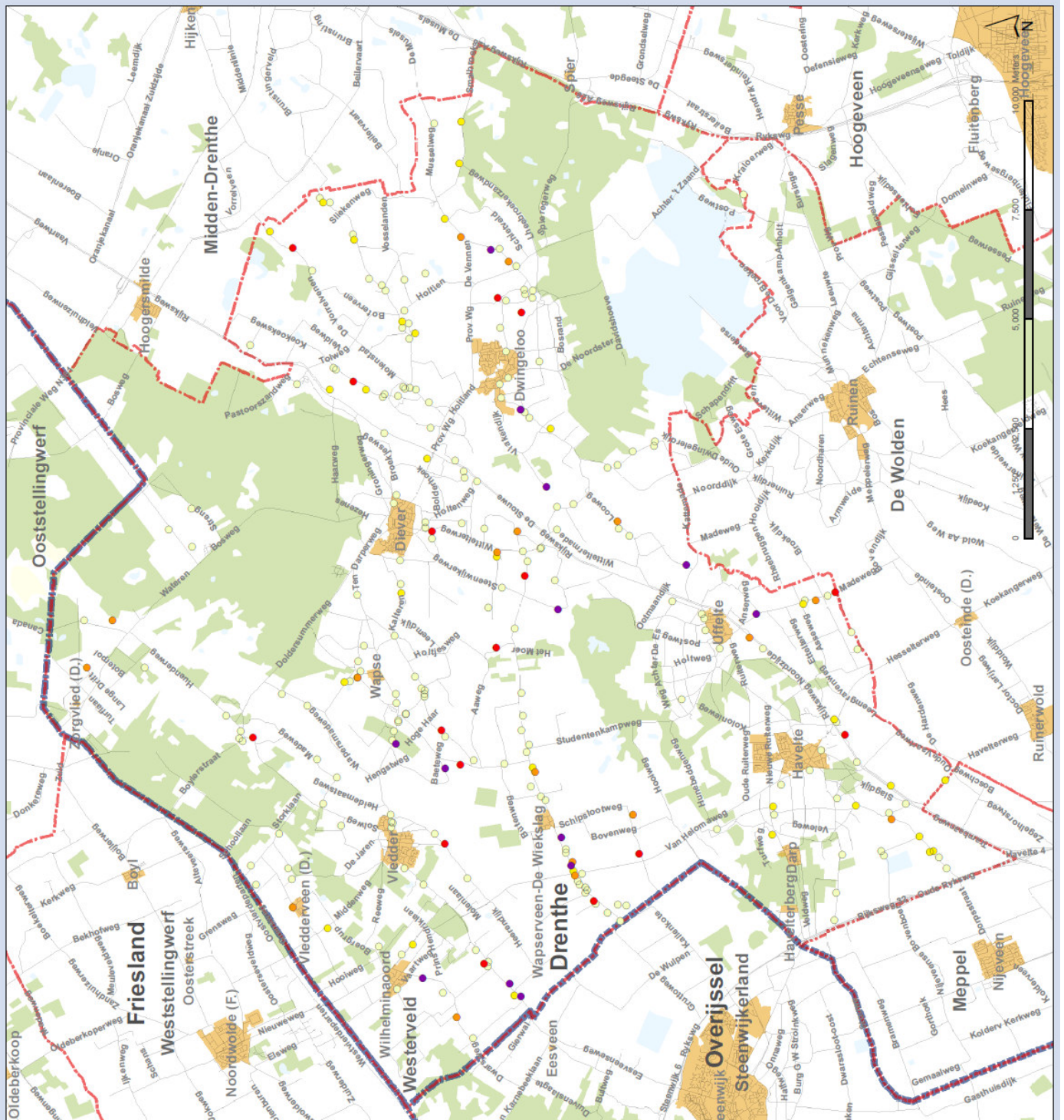
3.4.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling agrarische sector

Kenmerken landbouwsector Westerveld

Kenmerkend voor Westerveld is dat er vrijwel uitsluitend nog grondgebonden landbouw plaats vindt. Intensieve veehouderij is de afgelopen decennia sterk afgenomen (er zijn nog <10 hoofdtakken intensieve veehouderij en <5 neventakken intensieve veehouderij). De commissie vraagt naar absolute aantallen. In het MER zijn stikstofdepositieberekeningen uitgevoerd op basis van metellinggegevens. Deze gegevens zijn echter betrouwbaar, zodat hiermee geen kaartbeelden kunnen worden gemaakt. Om die reden is in het kader van deze Aanvulling een analyse gemaakt van milieuvergunninggegevens (stand 2011). Omdat de melkveehouderij met afstand de belangrijkste sector is, is een beeld gegeven van het aantal dieren per rundveehouderij en de ligging van deze bedrijven. Zie onderstaande tabel. De aantallen dieren komen overeen met de bouwblockgrootte die is aangehouden in de stikstofdepositieberekeningen (zie bijlage 4 bij het MER). In de onderstaande figuur is de ruimtelijke spreiding van de rundveebedrijven weergegeven. Hieruit blijkt dat zich veel kleinere bedrijven rondom natuurgebieden en dorpen bevinden. De grootste bedrijven liggen in de meer grootschalige gebieden.

Aantal stuks rundvee (incl. jongvee) o.b.v. milieuvergunninggegevens 2011	Aantal bedrijven huidige situatie 2011
<= 167	183
168 – 250	30
251 – 333	17
334 – 500	16
> 500	13

Westerveld	Aantal dieren Categorie A: Rundvee per veehouderij	<p>Categorie A: Rundvee</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <= 167 dieren ● 167 - 250 dieren ● 250 -333 dieren ● 333 - 500 dieren ● > 500 dieren <p> Woonkernen Gemeentegrens Provinciegrens </p>		<p>Grontmij Water & Energy De Helle Bilt 22, 3732 HM de Bilt Postbus 200, 3720 AE de Bilt T +31 30 220 02 84 F +31 30 220 02 84 info.mer@grontmij.nl www.grontmij.nl</p>
				<p>Datum: 1-11-2011 Schaal: 1:84.778 Formaat: A0 File: Aantl_csa_Westerveld_AdressenLijstCombi.mxd</p>

Autonome ontwikkeling landbouwsector Westerveld

De voortzetting met schaalvergroting van het melkrundveebedrijf of met schaalverbreding is afhankelijk van de ligging ten opzichte van gevoelige functies (natuur, wonen), maar wordt ook sterk beïnvloed door het al dan niet aanwezig zijn van een bedrijfsopvolger binnen de familie. Het aantal agrarische bedrijven neemt nog steeds af. De gemiddelde bedrijfsomvang neemt toe, maar blijft vaak beperkt tot een bedrijfsvoering die nog door het eigen gezin of in familieverband (maatschap) kan worden bewerkt.

De autonome ontwikkeling van de landbouw in de gemeente Westerveld is de doorontwikkeling op grond van de vigerende bestemmingsplannen. De ontwikkelruimte die in de huidige bestemmingsplannen is opgenomen, zal in de praktijk niet overal worden benut. De daadwerkelijke benutting is afhankelijk van (m.n. bedrijfseconomische) ontwikkelingen in de landbouw. Deze ontwikkelingen zijn afhankelijk van diverse factoren zoals de wereldmarkt, overheidsregulering (melkquotum, natuur- en milieuwetgeving, dierenwelzijn).

Om een beeld te krijgen van het daadwerkelijk benutten van de bestemmingsplanmogelijkheden, is het in Nederland gangbaar om te kijken naar de huidige bedrijfsgrootte uitgedrukt in NGE's (Nederlandse Grootte Eenheid). Zie paragraaf 4.2.2 van het MER. Er zijn NGE's ontwikkeld voor diverse typen landbouwbedrijven. Bij het maken van prognoses op basis van NGE's is de aanname dat landbouwbedrijven die nu al relatief groot zijn (>70 NGE) in het algemeen een goede uitgangspositie hebben om in de toekomst verder door te groeien. Een tweede aanname is dat bedrijven die nu relatief klein zijn (<40 NGE) de stap naar schaalvergroting niet zullen kunnen maken en uiteindelijk zullen stoppen.¹ De derde aanname volgt uit de eerste twee: de veebezetting op bedrijven tussen de 40 en 70 NGE zal gemiddeld op dezelfde omvang blijven als nu.

Nota bene: de prognose op basis van NGE is in het MER en de Passende beoordeling alléén gebruikt voor de stikstofdepositieberekeningen. In de overige beoordelingen (zoals landschap en archeologie) is uitgegaan van maximale bouwblok omvang op alle locaties.

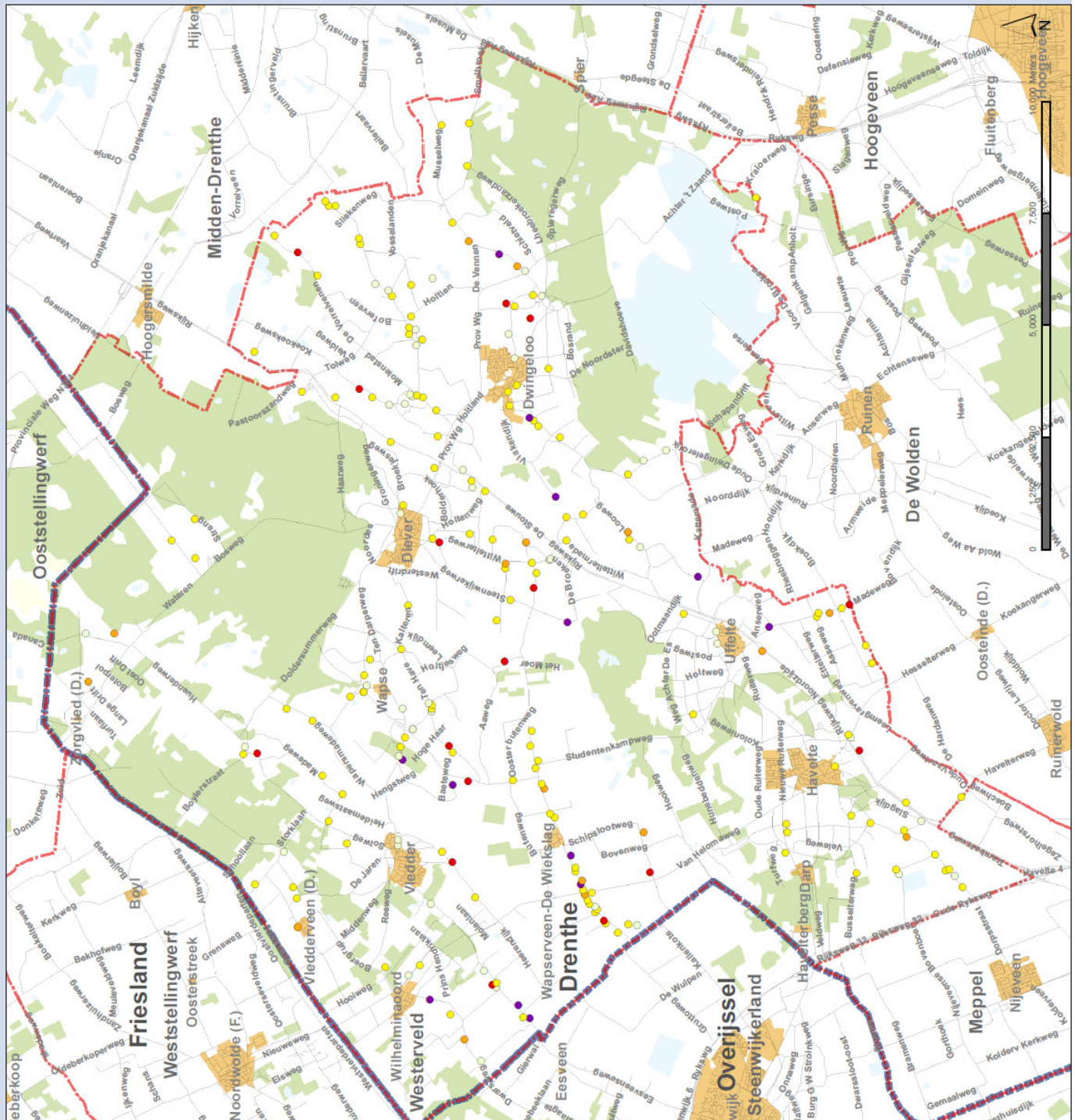
In het kader van deze Aanvulling is voor de bestaande rundveebedrijven (milieuvergunninggegevens 2011) een analyse gemaakt op basis van bovenstaande indeling in NGE. Van de bestaande bedrijven blijkt een groot aandeel (ca 66%) groter dan 70 NGE, 18% tussen de 40 en 70 NGE en 16% kleiner dan 40 NGE. De groeiers kunnen in de autonome ontwikkeling conform de vigerende bestemmingsplannen doorgroeien tot maximaal een dieraantal dat overeenkomt met 1,5 ha bouwblok.

Op basis van dit gegeven is een beeld gemaakt van de ruimtelijke spreiding van de rundveebedrijven in de autonome ontwikkeling. Uit dit kaartbeeld blijkt dat in de randzones bij natuurgebieden en dorpen veel bedrijven stoppen of niet doorgroeien. In de overige gebieden, en vooral in de primaire landbouwgebieden (gelegen in de grootschalige beekdalen, het heideontginningslandschap en het wegdorpenlandschap) bevinden zich veel groeiers.

Aantal stuks rundvee (incl. jongvee) o.b.v. milieuvergunninggegevens 2011	Aantal bedrijven
Gestopt	41
<= 167	46
168 – 250	126
251 – 333	17
334 – 500	16
> 500	13

¹ In par. 2.2.3 van het advies verwijst de commissie naar par. 4.1 van het MER, waar staat dat het stoppen van kleinere bedrijven niet is meegenomen. Het MER (par. 4.1.) doelt hier op bedrijven die de afgelopen jaren gestopt zijn, maar in het geldende bestemmingsplan nog wel een bouwblok hebben. In het MER worden deze bedrijven niet meegenomen in de referentiesituatie omdat zij niet meer actief zijn en dus geen milieubelasting meer veroorzaken.

Westerveld	Aantal dieren per veehouderij	Autonome ontwikkeling		<p>De Helle 203, 2030 AE de Bilt T +31 (0)20 20 02 84 F +31 (0)20 02 84 info@grontmij.nl www.grontmij.nl</p>
Categorie A: Rundvee	<ul style="list-style-type: none"> <= 167 dieren 167 - 250 dieren 250 - 333 dieren 333 - 500 dieren > 500 dieren 	<ul style="list-style-type: none"> Woonkernen Gemeentegrens Provinciegrens 		

3.4.2 *Huidige situatie en autonome ontwikkeling in absolute termen*

In een MER worden de effecten van de alternatieven vergeleken met de referentiesituatie. De inhoud van de referentiesituatie was ook al beschreven in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau: doorontwikkeling conform de vigerende bestemmingsplannen.

De betekenis van de toegekende scores zijn toegelicht in paragraaf 6.1 van het MER. Om helder te maken hoe de beoordeling van de alternatieven moet worden gelezen, is in de tabellen met de samenvattingen van de scores telkens aangegeven dat de autonome ontwikkeling het ijkpunt is (AO is 0). De beoordeling is gebaseerd op de in de alternatieven geboden ontwikkelingsruimte.

Hiermee is niet gezegd dat er in de autonome ontwikkeling ten opzichte van de huidige situatie geen effecten zouden optreden. Dat is wel het geval indien in de autonome ontwikkeling activiteiten met milieugevolgen kunnen plaatsvinden die in de huidige situatie nog niet plaatsvinden. Dat wil zeggen: als de vigerende bestemmingsplannen ontwikkelingsmogelijkheden bieden die nog niet zijn benut.

Aangezien de vigerende bestemmingsplannen geen ontwikkelingsruimte bevatten voor kampeerterreinen en natuurontwikkeling, kan voor deze onderdelen gesteld worden dat de autonome ontwikkeling gelijk is aan de huidige situatie.

Bij de landbouw ligt dit anders. Hier bevatten de vigerende plannen nog niet benutte ontwikkelingsruimte. Dit betreft enerzijds de mogelijkheid tot uitbreiding van agrarische bouwblokken, anderzijds de mogelijkheid tot nieuwvestiging van agrarische bouwblokken. Door het benutten van deze mogelijkheden kunnen er ten opzichte van de huidige situatie effecten optreden.

Om inzichtelijk te maken in welke mate dit het geval is, is per criterium een beoordeling uitgevoerd ten opzichte van de huidige situatie. Hiervoor wordt verwezen naar de bijlage bij deze Aanvulling. In de onderstaande tabel zijn voor alle criteria de effectbeoordelingen zowel ten opzichte van de AO als ten opzichte van de HS samengevat.

Uit deze tabel blijkt dat de beoordeling ten opzichte van de huidige situatie minder gunstig is dan ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Met de sturingsmechanismen zoals beschreven in hoofdstuk 2 van deze Aanvulling gaat de gemeente bij de toepassing van het bestemmingsplan sturen op het voorkomen en beperken van deze mogelijke negatieve effecten.

3.5 **Worst case situatie**

De commissie verzoekt om met kwantitatieve informatie inzicht te geven in de maximale mogelijkheden van het bestemmingsplan (en deze informatie te betrekken bij de effectbeoordeling).

De maximale ontwikkelingsruimte van een bestemmingsplan is alles wat bij recht of via binnenplanse procedures (wijziging en afwijking) wordt mogelijk gemaakt. Deze maximale ontwikkelingsruimte is de basis geweest voor de effectbeoordeling in het MER en de Passende Beoordeling. De maximale ontwikkelingsruimte is voor de voorgenomen activiteit beschreven in paragraaf 2.2 van het MER (hier worden ook zaken genoemd die alleen via ontheffing of wijziging mogelijk worden gemaakt). De ontwikkelingsruimte per alternatief is beschreven in paragraaf 5.5 van het MER.

Overigens is het goed hier te benadrukken dat de beoordeling in het MER afwijkt van de beoordeling in de Passende Beoordeling. In het MER wordt de (maximale) ruimte in het voorontwerpbestemmingsplan beoordeeld. Op basis van de beoordeling in het MER is een voorkeursalternatief ontwikkeld, zie hoofdstuk 7 van het MER. De maximale ruimte in dit voorkeursalternatief is aanzienlijk beperkter dan de maximale ruimte in het voorontwerp (o.a. beperking oppervlakte bebouwing, beperking oppervlakte kampeerterreinen). De maximale ruimte in het voorkeursalternatief is beoordeeld in de Passende Beoordeling, zie hoofdstuk 4 van deze Aanvulling.

De commissie m.e.r. vraagt om kwantitatieve informatie. Het betreft de volgende aantallen

Agrarische bedrijven: 230 agrarische bedrijfskavel (bouwblok). In de beoordeling van de milieuthema's is uitgegaan van maximale doorgroei op deze 230 locaties (3 ha bouwblok in alternatief 1, 1,5 ha bouwblok in alternatief 2; de bijbehorende dieraantallen zijn weergegeven in bijlage 4 bij het MER). Daarnaast is een mogelijkheid voor nieuwvestiging van agrarische bedrijven opgenomen. Ook dit is meegenomen in de effectbeoordeling. Voor de berekeningen van stikstofdepositie door agrarische bedrijven is een nadere invulling van de ontwikkelingsruimte gegeven door middel van de indeling in NGE's.

Kampeerterrainen: ca 35 stuks. De beoordeling in het MER is gebaseerd op maximale doorgroei op deze locaties. Daarnaast nieuwvestigingsmogelijkheid (bij wijziging) in de bestemmingen agrarisch 1 en 2.

Mestvergistingsinstallaties: via afwijkingsvergunning mogelijk op een agrarische bedrijfskavel (bouwblok). Voor de meeste milieuthema's is de oprichting van een mestvergistingsinstallatie niet onderscheidend ten opzichte van andere agrarische bebouwing/installaties. Wel leiden mestvergistingsinstallaties tot extra stikstofemissie, maar in vergelijking tot uitbreidingen van veehouderij is dit relatief gezien zeer gering. Op dit moment is een mestverwerkingsinstallatie in de gemeente Westerveld een uitzondering. Een aanname van een sterke toename van mestverwerkingsinstallaties in de gemeente Westerveld is niet realistisch. Indien een initiatief wordt ondernomen, zal voorafgaand een Natura 2000 toetsing moeten plaatsvinden (zie voorbeeld in paragraaf 2.2.1).

4 Effectbepaling en –beoordeling

4.1 Landschap en cultuurhistorie

De commissie m.e.r. adviseert om de effectbeoordeling voor landschap en cultuurhistorie aan te vullen. In onderstaand kader is de tekst uit het advies opgenomen.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER de effectbeoordeling ten aanzien van landschap en cultuurhistorie nader uit te werken en te onderbouwen, met aandacht voor de volgende aspecten:

- Maak in de effectbeoordeling zichtbaar hoe ingrepen per landschapstype bijdragen aan de totaalbeoordeling voor het aspect landschap.
- Maak bij de effectbeoordeling gebruik van de in bijlage 6 opgenomen kaart van de gaafheid, om te komen tot onderscheidende effecten per landschapstype.
- Houdt rekening met eventuele effecten op aardkundige waarden (reliëf) en visueel-ruimtelijke kenmerken

In deze paragraaf is de gevraagde aanvulling opgenomen. Eerst wordt ingegaan op het laatste bolletje uit het advies van de commissie m.e.r.: de aardkundige waarden in Westerveld. Vervolgens wordt de effectbeoordeling landschap en cultuurhistorie uitgewerkt.

4.1.1 Aardkundige waarden en visueel-ruimtelijke kenmerken

Aardkundige waarden

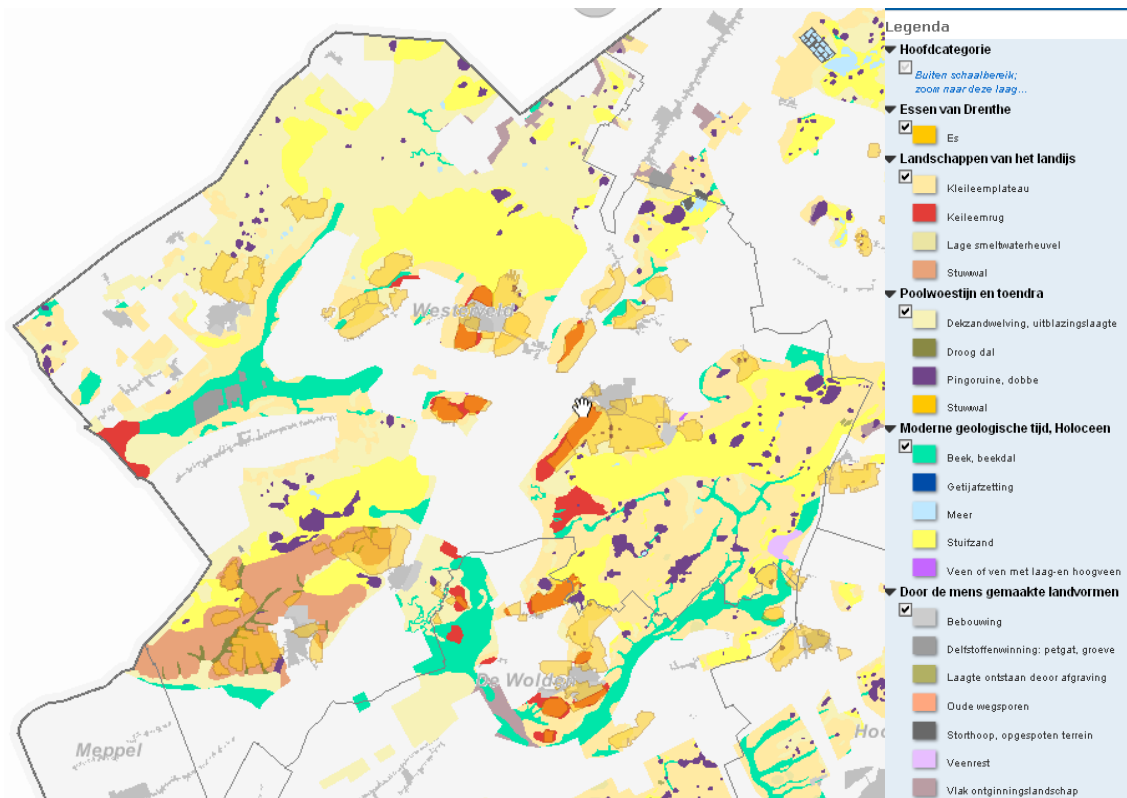
In figuur 4.1 is de aardkundige waardenkaart van de provincie Drenthe opgenomen. Deze waarden worden hieronder kort toegelicht, waarbij tevens wordt ingegaan op het reliëf.

De aardkundige waarden bevinden zich vooral in de drie grote natuurcomplexen (Dwingelderveld, Drentse-Friese Wold en Holtingerveld). Hier bevinden zich dekzandwelingen en stuifzandgebieden. Zandduinen zorgen voor het nodige reliëf.

Alle in de gemeente aanwezige escomplexen zijn als aardkundig waardevol aangemerkt. Enkele essen liggen op het dekzand (o.a. excomplexen bij Wapse). Enkele andere essen liggen op een keileemplateau (o.a. Diever, Wittelte). De essen bij Uffelte en Havelte liggen op de stuwwal van Havelte. Deze laatste essen kennen relatief veel hoogteverschil. De essen op dekzand en op keileemplateaus hebben minder reliëf, maar ook hier is de kenmerkende bolling wel waarneembaar.

Ten slotte zijn de beekdalen van de Vledder Aa en Wapserveense Aa aangemerkt als aardkundig waardevol. Deze dalen zijn vrij vlak, er is zeer weinig hoogteverschil tussen de flanken en de beek. Opmerkelijk is dat in dit dal, op de gemeentegrens met Steenwijkerland, een keileemplateau in het beekdal ligt.

De genoemde aardkundige waarden zijn nauw verbonden aan de landschapstypen. Zo zijn de essen juist daar ontstaan waar de hiervoor gunstige aardkundige omstandigheden (droge plekken) aanwezig waren. Aantasting van de landschappelijke waarde leidt ook tot aantasting van de aardkundige waarde. Omgekeerd leidt het behoud van de landschappelijke waarde ook tot behoud van de aardkundige waarde. De aardkundige worden om die reden geïntegreerd in de beoordeling op het criterium “historisch landschap”.

Figuur 4.1: Aardkundige waardenkaart westerveld

Visueel-ruimtelijke kenmerken

De commissie m.e.r. mist visueel-ruimtelijke kenmerken bij de effectanalyse op het criterium “historisch landschap”. Hiermee wordt bedoeld op de huidige verschijningsvorm van het landschap, ongeacht de historische waarde ervan.

Belangrijke visueel-ruimtelijk kenmerken zijn openheid en beslotenheid. Deze begrippen zijn in verschillende landschapstypen relevant. Als voorbeeld: karakteristiek voor een es is de openheid in het midden en randbeplanting (=dichtheid) aan de randen. Ander voorbeeld: beekdalen kunnen in de bovenlopen vrij besloten zijn (hoge dichtheid aan houtwallen haaks op de beek) terwijl ze meer benedenstrooms een meer open karakter krijgen.

De verschillende landschapstypen hebben dus elk hun eigen visueel-ruimtelijke kenmerken. Dit is op hoofdlijnen beschreven in paragraaf 4.4 van het MER. In de uitgewerkte effectbeoordeling in deze Aanvulling zal bij het criterium “historisch landschap” meer expliciet worden ingegaan op de visueel-ruimtelijke kenmerken.

4.1.2 Aanvulling effectbeoordeling “historisch landschap”

De effectbeschrijving voor het criterium historisch landschap is opgenomen in paragraaf 6.3.1 van het MER. Deze effectanalyse heeft geleid tot de volgende effectbeoordeling:²

Criteria: historisch landschap	AO	Alternatief 1	Alternatief 2
Agrarische bouwblokken	0	0/-	0/+
Kampeerterrinen	0	-	0
Natuurontwikkeling	0	0	+
Totaal	0	-	+

² In de tabel op p. 59 van het MER is per abuis bij natuurontwikkeling 0/- opgenomen bij Alternatief 1. zoals ook in de tekst van het MER is benoemd, is het effect van alternatief 1 gelijk aan de autonome ontwikkeling en is de beoordeling dus 0 (neutraal).

In de navolgende paragrafen wordt ingegaan op de effectbeoordeling voor agrarische bouwblokken en kampeerterrijnen. Eerst wordt toegelicht welke landschapstypen wel en niet relevant zijn voor de effectanalyse.

De effectbeoordeling in het MER is gebaseerd op de effecten die optreden in de landschapstypen essen, beekdalen, wegdorpen en heideontginningen. Ten aanzien van de andere landschapstypen geldt het volgende:

Veldgronden

Op het overgrote deel van de veldgronden in de gemeente Westerveld bevinden zich groot-schalige bos- en natuurgebieden (Drents-Friese Wold, Dwingelderveld en Holtingerveld). In dit landschapstype zijn vrijwel geen agrarische bedrijven aanwezig. Wel zijn enkele kampeerterrijnen aanwezig, die in het bestemmingsplan uitbreidingsmogelijkheden krijgen. Deze kampeerterrijnen betreffen een in relatie tot het landschapstype beperkte oppervlakte en zijn bovendien nauwelijks zichtbaar doordat ze in beboste gebieden liggen. Het landschapstype veldgronden is daarom niet meegenomen in beoordeling van effecten op historisch landschap.

Ontginningskolonie

In dit landschapstype zijn wel historische landschapswaarden aanwezig. De kolonie bij Frederiksoord valt echter buiten de plangrenzen van het bestemmingsplan buitengebied. De kolonie bij Zorgvlied bestaat grotendeels uit bos. Hier liggen geen agrarische bedrijven en de wel (in het bos) aanwezige kampeerterrijnen hebben geen invloed hebben op het landschapstype. Het landschapstype ontginningskolonie is daarom niet meegenomen in beoordeling van effecten op historisch landschap.

4.1.2.1 Effecten door agrarische bedrijfskavels (bouwblokken)

In deze paragraaf worden de effecten door ontwikkeling van agrarische bedrijfskavels op het historisch landschap nadere toegelicht. De ligging van de 230 bedrijfskavels van bestaande agrarische bedrijven en de nieuwvestigingsmogelijkheden zijn weergegeven op drie themakaarten behorend bij het MER.³ Nieuwvestiging is alleen toegestaan binnen de bestemming Agrarisch 1 en zal in verband met het grondgebonden karakter van de bedrijven voornamelijk plaats vinden ten behoeve van bedrijfsverplaatsing. In de effectbeoordeling wordt aandacht besteed aan de mate waarin aangesloten wordt bij het historische bebouwingspatronen en aan effecten op openheid van het landschap en reliëf in het landschap.

Essen

Hieronder is een nadere analyse opgenomen naar effecten van agrarische ontwikkelingsmogelijkheden op escomplexen.

Escomplex	Bouwblokken
Es (hoge gaafheid) ten noorden van Vledder	1 bestaand bouwblok
Essen (hoge gaafheid) rondom Wapse; ten zuiden van Wapse is sprake van kransesdorp	4 bestaande bouwblokken + beperkte nieuwvestigingsmogelijkheden
Es (hoge gaafheid) ten zuidwesten van Diever	1 bestaand bouwblok
Es (hoge gaafheid) ten noorden van Wittelte	2 bestaande bouwblokken (waarvan 1 IV)
Essen (hoge gaafheid) rondom Eemster en Leggeloo	2 bestaande bouwblokken op de rand + beperkte nieuwvestigingsmogelijkheden
Es (hoge gaafheid) ten zuiden van Dwingeloo	2 bestaande bouwblokken
Es (middelmatische gaafheid) ten zuiden van Dwingeloo	2 bestaande bouwblokken waarvan 1 IV
Es (hoge gaafheid) ten noorden van Uffelte	2 bestaande bouwblokken
Es (hoge gaafheid) tussen Havelte en Darp; dit betreft kransesdorp	6 bestaande bouwblokken waarvan 1 IV

³ De themakaarten voor landschap waren ook opgenomen in het MER. Op de kaart "Agrarische bedrijven - landschapstypen" bij het MER waren nieuwvestigingsmogelijkheden op essen niet juist weergegeven. Essen zijn voor het overgrote deel gevrijwaard van nieuwvestiging. De kaart bij deze Aanvulling vervangt dan ook de kaart bij het MER.

Uit de bovenstaande tabel volgt dat het aantal bestaande agrarische bedrijven beperkt is, en dat er zeer beperkte nieuwvestigingsmogelijkheden zijn. In het landschapstype essen zijn relatief veel stoppers en relatief weinig groeiers aanwezig zijn (zie tabel p. 38 MER).

Kenmerkend voor essen is de openheid in het midden en de beplanting aan de rand. Bij de kranesdorpen (ten zuiden van Wapse, en tussen Havelte en Darp) is aan de esrand ook historische agrarische bebouwing aanwezig. Bij kernesdorpen bevond zich alleen bebouwing op de overgang tussen het dorp en de es, en niet verspreid langs de es. Het landschapstype essen is zeer gevoelig; toename van grootschalige en moderne bebouwing kan al snel leiden tot aantasting van de kwaliteit van de es. De kenmerkende openheid kan verloren gaan en de karakteristieke bolling kan aan het zicht worden onttrokken.

De bestaande bedrijven zijn bij alle genoemde essen aanwezig aan de rand van de es. Uitbreiding van dergelijke bedrijven is bij de twee kranesdorpen passend bij het historische patroon, bij de kernesdorpen echter niet. In alternatief 1 is er daarnaast ook sprake van enkele beperkte nieuwvestigingsmogelijkheden op essen. Dit is aan de orde bij de essen ten noorden van Wapse en bij Eemster/Leggeloo. Dergelijke nieuwvestiging wijkt af van het historische patroon en tast de openheid aan. Dit leidt tot negatieve effecten.

Es ten noordsoosten van Wapse

Concluderend: essen zijn als landschapstype gevoelig voor toename van agrarische bebouwing. Negatieve effecten kunnen optreden door uitbreiding van bestaande agrarische bedrijven en door nieuwvestiging.

Beekdalen

Hieronder is een nadere analyse opgenomen naar effecten van agrarische ontwikkelingsmogelijkheden in het beekdallandschap.

Beekdal	Bouwblokken
Vledder Aa (hoge gaafheid) tussen Doldersummer veld en Frederiksoord	7 bestaande bouwblokken, waarvan 6 op westelijke flank en 1 op oostelijke
Wapserveense Aa (hoge gaafheid) tot samenvloeiing met Vledder Aa	3 bestaande bouwblokken en nieuwvestigingsmogelijkheid
Vledder Aa/Wapserveense Aa (lage gaafheid) tussen Wapserveen en Frederiksoord	5 bestaande bouwblokken waarvan 1 IV + nieuwvestigingsmogelijkheid
Drentse Hoofdvaart (hoge gaafheid) tussen Geeuwenbrug en Havelte	7 bestaande bouwblokken + deels nieuwvestigingsmogelijkheid
Drentse Hoofdvaart (lage, middelmatige en hoge gaafheid) tussen Geeuwenbrug en Havelte	30 bestaande bouwblokken waarvan 4 IV + nieuwvestigingsmogelijkheid
Oude Vaart (lage gaafheid) ten oosten van Havelte	2 bestaande bouwblokken + nieuwvestigingsmogelijkheid
Dwingelderstroom (lage gaafheid) rondom Lheebroek	17 bestaande bouwblokken + nieuwvestigingsmogelijkheid

Uit dit overzicht volgt dat er in het landschapstype beekdal vrij veel agrarische bedrijven aanwezig zijn en dat er bovendien in beekdal ruime nieuwvestigingsmogelijkheden zijn voorzien (in de autonome ontwikkeling en alternatief 1). In het landschapstype beekdal bevinden zich bovendien relatief weinig stoppers en relatief veel groeiers (zie tabel p. 38 MER).

Bij de kenmerken van beekdalen moet onderscheid worden gemaakt tussen de meer besloten bovenlopen (waar de dalvorm vaak nog zichtbaar is), en de meer open benedenlopen (met overwegend zeer weinig hoogteverschil). Pas vrij recent zijn er aan de randen van de grootschaliger beekdalen agrarische bouwkvelds ontstaan (na ca 1960, in het kader van de ruilverkaveling). In de beekdalen zelf is van oudsher nooit gebouwd (percelen waren/zijn daarvoor ook te nat).

De bestaande bedrijven liggen over het algemeen aan de randen van de wat grootschaliger beekdalen. Uitbreiding van deze bedrijven is inpasbaar. De nieuwvestigingsmogelijkheden (in de autonome ontwikkeling en alternatief 1) hebben betrekking op de gehele beekdalen. Nieuwvestiging aan de rand van grootschalige dalen is inpasbaar, maar nieuwbouw midden in het beekdal wijkt af van het historische patroon en tast de openheid aan.

Beekdal bij Wittelte (bovenloop Wapserveense Aa)

Concluderend: beekdalen bieden mogelijkheden voor een verantwoorde toename van agrarische bebouwing. Daar tegenover staat dat zich in het landschapstypen beekdalen al veel bedrijven aanwezig zijn (niet alleen aan de randen) en de groeipotentie hier relatief groot is. De kans op negatieve effecten op het landschapstype beekdal wordt primair veroorzaakt door de ruime nieuwvestigingsmogelijkheden die zijn opgenomen in alternatief 1 (en in de autonome ontwikkeling). De nieuwvestigingsmogelijkheden zijn niet opgenomen in alternatief 2.

Bij beekdalen die door ingrepen in het verleden landschappelijke kwaliteit hebben verloren, liggen er kansen op herstel van het beekdallandschap door toepassing van het Beeldkwaliteitsplan. Dergelijke kansen liggen er vooral in de beekdalen die nu een lage gaafheidsgraad hebben. Het betreft hier gebieden ten noorden van Lheebroek, ten oosten van Havelte en ten westen van Wapserveen.

Wegdorpenlandschap

Hieronder is een nadere analyse opgenomen naar effecten van agrarische ontwikkelingsmogelijkheden in het wegdorpenlandschap.

Wegdorpenlandschap	Bouwblokken
Wapserveen	25 bestaande bouwblokken + nieuwvestigingsmogelijkheid
Veendijk	15 bestaande bouwblokken waarvan 1 IV + nieuwvestigingsmogelijkheid

Het aantal bestaande agrarische bedrijven is gemiddeld. Deze liggen voor een groot deel in het lint van het wegdorp. De nieuwvestigingsmogelijkheden in dit landschapstype zijn ruim. In Wapserveen is nieuwvestiging direct achter het lint mogelijk (vooral in Midden en Oosteinde). In Veendijk is ook nieuwvestiging in het wegdorpenlint zelf mogelijk. Zowel bij Wapserveen als bij Veendijk zijn er ook nieuwvestigingsmogelijkheden in het open agrarische land achter de linten. In dit landschapstype zijn gemiddeld iets meer stoppers dan groeiers aanwezig.

Kenmerkend voor het landschapstype is het contrast tussen het dichte lint met bebouwing en zware beplanting, en het open agrarische grasland erachter. In dit landschapstype is vrijwel geen reliëf waarneembaar.

Uitbreiding van bestaande bedrijven in de linten is inpasbaar mits voldaan wordt aan het Beeldkwaliteitsplan (o.a. nokrichting, doorzichten naar open landschap achter lint). Ook nieuwvestiging in de linten is mogelijk zonder aantasting van kwaliteiten. Nieuwvestiging buiten het lint wijkt af van het historische patroon, en leidt tot aantasting van het waardevolle contrast tussen het dichte lint en het open landschap.

Moderne bebouwing achter historische bebouwing (wegdorp Wapserveen)

Concluderend: wegdorpen bieden binnen het lint mogelijkheden voor een verantwoorde toename van agrarische bebouwing. De kans op negatieve effecten wordt primair veroorzaakt door de nieuwvestigingsmogelijkheden achter de linten.

Heideontginningen

Hieronder is een nadere analyse opgenomen naar effecten van agrarische ontwikkelingsmogelijkheden in het wegdorpenlandschap.

Heideontginningen	Bouwblokken
Zorgvlied (middelmatische gaafheid)	6 bestaande bouwblokken waarvan 2 IV
Oude Willem (hoge gaafheid)	2 bestaande bouwblokken
Doldersum-Vledder (hoge gaafheid)	5 bestaande bouwblokken waarvan 1 IV + nieuwvestigingsmogelijkheid
Vledderveen (middelmatische gaafheid)	12 bestaande bouwblokken + nieuwvestigingsmogelijkheid
Wilhelminaord (hoge gaafheid)	5 bouwblokken waarvan 2 IV
Wapse (hoge gaafheid)	18 bestaande bouwblokken + deels nieuwvestigingsmogelijkheid
Diever (hoge gaafheid)	3 bestaande bouwblokken + nieuwvestigingsmogelijkheid
Wittelte (hoge gaafheid)	12 bestaande bouwblokken waarvan 2 IV + nieuwvestigingsmogelijkheid
Geeuwenbrug/Eemster/Leggeloo (hoge gaafheid)	18 bestaande bouwblokken waarvan 1 IV + nieuwvestigingsmogelijkheid
Lhee (middelmatische gaafheid)	1 bestaand bouwblok + zeer beperkte nieuwvestigingsmogelijkheid
Tussen Dwingeloo en Uffelte (middelmatische gaafheid)	8 bestaande bouwblokken waarvan 1 IV + nieuwvestigingsmogelijkheid
Rondom Havelte en Uffelte (hoge gaafheid)	10 bestaande bouwblokken + deels nieuwvestigingsmogelijkheid

Uit dit overzicht volgt dat er in dit landschapstype vrij veel agrarische bedrijven aanwezig zijn en dat er bovendien diverse nieuwvestigingsmogelijkheden zijn voorzien (in de autonome ontwikkeling en alternatief 1). In dit landschapstype zijn ongeveer evenveel stoppers als groeiers aanwezig (zie tabel p. 38 MER).

Het heideontginningslandschap betreft een vrij nieuw landschap (grotendeels na 1900), met een grootschalig en rationeel karakter. De verkaveling is blokvormig en langs de wegen zijn bomenrijen aangeplant. Het landschap heeft daardoor een halfopen karakter. Er is weinig reliëf aanwezig.

Uitbreiding van bestaand bedrijven en nieuwvestiging van bedrijven zijn in dit landschapstype over het algemeen goed in te passen. Aantasting van openheid en/of reliëf is veel minder aan de orde dan bij de essen, beekdalen of wegdorpen.

Concluderend: het landschapstype leent zich voor uitbreiding en nieuwvestiging van agrarische bedrijven.

Samenvattend agrarische bouwblokken

Essen:

Alternatief 1 ongunstiger dan autonome ontwikkeling door ruimere mogelijkheden bestaande bedrijven; beoordeling 0/-

Alternatief 2 gunstiger dan autonome ontwikkeling doordat alternatief 2 geen nieuwvestigingsmogelijkheden kent; beoordeling 0/+

Beekdalen:

Alternatief 1 ongunstiger dan autonome ontwikkeling door ruimere mogelijkheden bestaande bedrijven; beoordeling 0/-

Alternatief 2 gunstiger dan autonome ontwikkeling doordat alternatief 2 geen nieuwvestigingsmogelijkheden kent; beoordeling 0/+

Wegdorpen:

Alternatief 1 ongunstiger dan autonome ontwikkeling door ruimere mogelijkheden bestaande bedrijven; beoordeling 0/-

Alternatief 2 gunstiger dan autonome ontwikkeling doordat alternatief 2 geen nieuwvestigingsmogelijkheden kent; beoordeling 0/+

Heideontginningen:

Alternatief 1 ruimere mogelijkheden bestaande bedrijven dan in autonome ontwikkeling maar geen negatieve effecten; beoordeling 0

Alternatief 2 minder mogelijkheden nieuwvestiging dan in autonome ontwikkeling; maar geen positieve effecten; beoordeling 0

Totaal effecten historisch landschap door agrarische bouwblokken

Alternatief 1: 0/-

Alternatief 2: 0/+

4.1.2.2 Effecten door kampeerterreinen

Essen

Zoals ook in het MER is vermeld, bevinden zich met uitzondering van 1 bedrijf op de es ten zuiden van Dwingeloo (es middelmatige gaafheid) geen kampeerterreinen in het landschapstype essen. Uitbreidingen van bestaande bedrijven hebben dus op de schaal van de gehele gemeente geen invloed op het landschapstype essen.

Wel geldt in alternatief 1 voor kampeerterreinen een ruime nieuwvestigingsmogelijkheid voor het gehele agrarische gebied van Westerveld (via toepassing van een wijzigingsbevoegdheid). Aangezien essen in agrarisch gebruik zijn en dus een agrarische bestemming hebben, geldt de nieuwvestigingsmogelijkheid voor alle essen en escomplexen in de gemeente. De nieuwvestigingsmogelijkheid geldt bovendien niet alleen voor de randen van de essen maar ook voor de gronden midden op de es.

Vestiging aan de rand of midden op de es, doet afbreuk aan de landschappelijke kwaliteiten van de es. Niet-agrarische functies hebben geen historische relatie met de es. Een grootschalig caravanterrein is daarom niet passend bij een es; een kleinschalig kampeerterreinen met agrarische bebouwing en erfachtige inrichting kan wel passend zijn (zie onderstaande afbeelding). Een belangrijk kenmerk van essen is voorts de openheid en de bolling. Een kampeerterrein zal in verband met privacy en bescherming tegen wind worden omzoomd met beplanting, en mogelijk wordt er bebouwing opgericht voor faciliteiten. Hierdoor gaat de openheid verloren gaat en kan de bolling minder zichtbaar worden.

Kleinschalig kampeerterrein in esdorpenlandschap (Lemele, Overijssel)

Beekdalen

Er bevinden zich drie bestaande kampeerterreinen in beekdalen. Deze liggen alledrie in het dal van de Drentse Hoofdvaart (zie themakaart kampeerbestedingen-landschapstypen behorend bij het MER). Het betreft een terrein aan de Hoofdvaart ten oosten van Havelte (beekdal hoge gaafheid), een terrein in de Ootmaanlanden ten noorden van Uffelte (beekdal hoge gaafheid) en een terrein direct aan de Hoofdvaart ten oosten van Wittelte (beekdal middelmatige gaafheid). Uitbreiding van deze terreinen kan een negatieve invloed hebben op het landschapstype. Aangezien het echter een beperkt aantal terreinen betreft is dit negatieve effect op de schaal van het gehele gemeente beperkt van omvang.

Wel geldt in alternatief 1 voor kampeerterreinen een ruime nieuwvestigingsmogelijkheid voor het gehele agrarische gebied van Westerveld (via toepassing van een wijzigingsbevoegdheid). Zeer grote delen van de beekdalen hebben een agrarische bestemming, zodat de nieuwvestigingsmogelijkheid hier van toepassing is. Evenals bij de essen geldt deze nieuwvestigingsmogelijkheid niet alleen voor de randen, maar voor de gehele beekdalen, inclusief de gronden vlak langs de beek zelf. Hoewel nieuwvestiging op natte percelen omringd door agrarisch gebruik niet op grote schaal te verwachten is, worden de planologische mogelijkheden wel geboden. Dergelijke vestigingen, met name in de open delen midden in het beekdal, leiden tot verdichting van het landschap en derhalve tot negatieve effecten op het landschapstype.

Bij beekdalen die door ingrepen in het verleden landschappelijke kwaliteit hebben verloren, liggen er kansen op herstel van het beekdallandschap door toepassing van het Beeldkwaliteitsplan. Dergelijke kansen liggen er vooral in de beekdalen die nu een lage gaafheidsgraad hebben. Het betreft hier gebieden ten noorden van Lheebroek, ten oosten van Havelte en ten westen van Wapserveen.

Wegdorpen

Er liggen in de huidige situatie geen kampeerterrinen in dit landschapstype. Uitbreiding van bestaande bedrijven leidt dus ook niet tot effecten.

Wel geldt in alternatief 1 voor kampeerterrinen een ruime nieuwvestigingsmogelijkheid voor het gehele agrarische gebied van Westerveld (via toepassing van een wijzigingsbevoegdheid). Zeer grote delen van het wegdorpenlandschap hebben een agrarische bestemming, zodat de nieuwvestigingsmogelijkheid hier van toepassing is. Dit geldt zowel voor de linten (deels) als voor het achterliggende open agrarische gebied. Waar een nieuwvestiging in de linten goed ingepast kan worden, kan een nieuwvestiging in het achterliggende open agrarische gebieden de openheid van het landschap aantasten. Doorzichten vanuit het lint kunnen dan onderbroken door het kampeerterein (met afschermende beplanting en eventuele bebouwing).

Heideontginningen

Er bevinden zich verspreid over de gemeente 6 kampeerbedrijven in dit landschapstype. Gezien het grootschalige en rationele karakter van dit landschapstype, is uitbreiding van deze bedrijven niet leiden tot belangrijke negatieve effecten.

Wel geldt in alternatief 1 voor kampeerterrinen een ruime nieuwvestigingsmogelijkheid voor het gehele agrarische gebied van Westerveld (via toepassing van een wijzigingsbevoegdheid). Zeer grote delen van het heideontginningslandschap hebben een agrarische bestemming, zodat de nieuwvestigingsmogelijkheid hier van toepassing is. Het betreft echter een vrij nieuw, grootschalig en rationeel landschapstype waar economische activiteiten (zoals recreatie) goed in te passen zijn.

Samenvattend kampeerterrinen

Essen:

Alternatief 1 ongunstiger dan autonome ontwikkeling door ruime uitbreidings- en nieuwvestigingsmogelijkheden; beoordeling -

Alternatief 2 gelijk aan autonome ontwikkeling, beide kennen geen nieuwvestigingsmogelijkheden kent; beoordeling 0

Beekdalen:

Alternatief 1 ongunstiger dan autonome ontwikkeling door ruime uitbreidings- en nieuwvestigingsmogelijkheden; beoordeling -

Alternatief 2 gelijk aan autonome ontwikkeling, beide kennen geen nieuwvestigingsmogelijkheden kent; beoordeling 0

Wegdorpen:

Alternatief 1 ongunstiger dan autonome ontwikkeling door ruime uitbreidings- en nieuwvestigingsmogelijkheden; beoordeling -

Alternatief 2 gelijk aan autonome ontwikkeling, beide kennen geen nieuwvestigingsmogelijkheden kent; beoordeling 0

Heideontginningen:

Alternatief 1 ruimere mogelijkheden bestaande bedrijven en nieuwvestiging dan in autonome ontwikkeling maar geen negatieve effecten; beoordeling 0

Alternatief 2 gelijk aan autonome ontwikkeling, beide kennen geen nieuwvestigingsmogelijkheden; beoordeling 0

Totaal effecten historisch landschap door kampeerterrinen

Alternatief 1: -

Alternatief 2: 0

4.1.2.3 Effecten door natuurontwikkeling

Essen

Op enkele essen is een beperkte natuurontwikkelingsopgave voorzien. Het betreft hier essen bij Doldersum, Wapse, Diever, Lhee, Dwingeloo Uffelte en Havelte. De natuurdoeltypen die worden nagestreefd zijn passend bij het landschapstype. Op de essen zelf wordt (via natuurbeheer of agrarisch natuurbeheer) het beheer gericht op versterking van akkernatuur (bijv. N12.05 kruiden- en faunarijke akker). Aan de randen zijn op enkele locaties natuurdoeltypen toegekend ter versterking van reeds bestaande bosjes of veentjes. De natuurontwikkelingsopgave zal het landschapstype essen versterken, dus er is sprake van positieve effecten.

Beekdalen

Een groot deel van de natuurontwikkelingsopgave in de gemeente Westerveld is voorzien in de beekdalen. Het betreft hier het beekdal van de Vledder Aa (tussen Doldersum en Vledder) en het beekdal van de Oude Vaart (tussen Uffelte en Ruinen). Voor de Vledder Aa is het natuurdoeltype dotterbloemgraslanden van beekdalen/nat schraalgrasland tussen Doldersum en Vledder. Tussen Wapserveen en Frederiksoord is ook dit natuurdoeltype voorzien, en daarnaast bloemrijk grasland en beperkte oppervlakten moeras. Voor beekdal Oude Vaart is de natuurontwikkeling (nabij Uffelte) gericht op natuurdoeltype bloemrijk grasland. De genoemde natuurontwikkeling met bijbehorende natuurdoeltypen passen goed in het landschappelijke beeld van de beekdalen. Natuurontwikkeling heeft daarom een positief effect.

Wegdorpen

In het wegdorpenlandschap ten zuiden van Wapserveen wordt ruimte geboden voor natuurontwikkeling. Dit betreft gronden direct ten noorden van het bestaande natuurgebied Holtingerveld. De te ontwikkelen natuurdoeltypen (zoals bijv. N.12.02 "kruiden- en faunarijke grasland") passen bij het landschapstype wegdorpenlandschap en zullen de landschappelijke waarden kunnen versterken.

Heideontginningen

In dit landschapstype wordt op diverse plekken een natuurontwikkelingsopgave voorzien (o.a. Oude Willem, Doldersum, Vledderveen, Wilhelminaoord en Havelte). Deze natuurontwikkeling vindt plaats in of aansluitend aan bestaande natuurgebieden, en leidt er in de meest gevallen toe dat het landschap wordt hersteld naar de situatie van voor de ontginning. Dit is een positief effect.

Samenvattend wegdorpenlandschap

Essen:

Alternatief 1 gelijk aan autonome ontwikkeling (beide zeer beperkte mogelijkheden tot natuurontwikkeling); beoordeling 0

Alternatief 2 is gunstiger dan autonome ontwikkeling door mogelijkheden natuurontwikkeling; beoordeling 0/+

Beekdalen:

Alternatief 1 gelijk aan autonome ontwikkeling (beide zeer beperkte mogelijkheden tot natuurontwikkeling); beoordeling 0

Alternatief 2 is gunstiger dan autonome ontwikkeling door ruime mogelijkheden natuurontwikkeling. Beoordeling ++

Wegdorpen:

Alternatief 1 gelijk aan autonome ontwikkeling (beide zeer beperkte mogelijkheden tot natuurontwikkeling); beoordeling 0

Alternatief 2 is gunstiger dan autonome ontwikkeling door mogelijkheden natuurontwikkeling; beoordeling 0/+.

Heideontginningen:

Alternatief 1 gelijk aan autonome ontwikkeling (beide zeer beperkte mogelijkheden tot natuurontwikkeling); beoordeling 0

Alternatief 2 is gunstiger dan autonome ontwikkeling door mogelijkheden natuurontwikkeling; beoordeling 0/+.

Totaal effecten historisch landschap door natuurontwikkeling

Alternatief 1: 0

Alternatief 2: +

4.2 Natuur

De commissie m.e.r. adviseert om de effectbeoordeling voor natuur aan te vullen. In onderstaand kader is de tekst uit het advies opgenomen.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER de effectbeoordeling voor natuur nader uit te werken en te onderbouwen. Het MER zal aan waarde winnen als daarbij tevens aandacht wordt besteed aan kansen, problemen en mogelijke oplossingen voor soorten die zwaar beschermd zijn op grond van de Flora- en faunawet.

4.2.1 Toetsingscriterium Natura 2000

In het MER zijn de beide alternatieven beoordeeld op het criterium “Natura 2000”. Hier is ingegaan op effecten vanuit de landbouw (stikstofdepositie, foerageergebieden), kampeerterreinen (m.n. verstoring door recreatie) en natuurontwikkeling (m.n. positieve effecten). Een meer gedetailleerde beoordeling is opgenomen in de Passende Beoordeling.

4.2.2 Toetsingscriterium EHS en Weidevogelgebieden

In het MER zijn beide alternatieven beoordeeld op hun effecten op de volgende drie categorieën van gebieden:

- EHS-kerngebieden
- Robuuste en ecologische verbindingzones
- Weidevogelgebieden

Deze categorieën gebieden beslaan een oppervlak van dusdanig omvang dat het zinvol is om effecten van het bestemmingsplan buitengebied op deze gebieden te beoordelen. In de effectanalyse is ingegaan op stikstofdepositie, ruimtebeslag, verstoring door recreatie en natuurontwikkeling.

De commissie mist in het MER informatie over bijzondere gevoeligheid van (typen) gebieden voor stikstofdepositie of verstoring door recreatie.

4.2.2.1 EHS-gebieden buiten Natura 2000

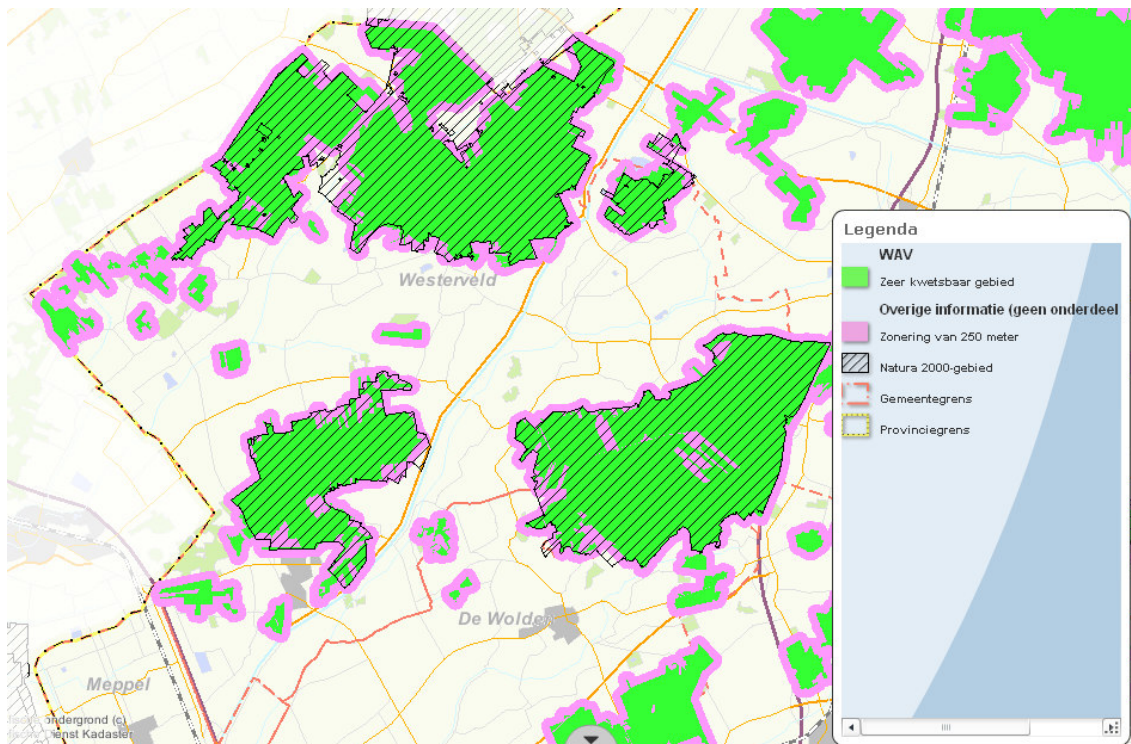
Uit de themakaart “Natuurontwikkeling – EHS/Natura 2000” in bijlage 6 bij het MER volgt welke gebieden behoren tot de bestaande EHS, maar geen Natura 2000-status hebben.

Het betreft hier de volgende gebieden:

- Diverse gebieden bij Vledder, Wilhelminaoord en Frederiksoord (deel buiten plangebied)
- Natuureservaat langs Wapserveense Aa
- Gebied ten zuidwesten van Diever (Witteveen)
- Gebieden bij Dwingeloo-Westeinde (Broekenlaar)
- Landgoed Rheebruggen bij Uffelte
- Diverse gebiedjes rondom Havelte (Eursinge, Bisschopsberg, Het Schier)

Met uitzondering van de gebieden bij Dwingeloo-Westeinde, zijn deze gebieden ook opgenomen op de Wav-kaart (Wet ammoniak en veehouderij). Deze gebieden zijn op de Wav-kaart aangeduid als “zeer kwetsbaar”. Dit houdt in dat hier vegetaties aanwezig zijn die (zeer) gevoelig zijn voor verzuring. Deze verzuring wordt o.a. veroorzaakt door stikstofdepositie vanuit de Westerveldse landbouwbedrijven. Rondom deze gebieden ligt een Wav-zone van 250 meter. Hier mogen zich geen nieuwe bedrijven vestigen.

Een toename van stikstofdepositie kan leiden tot negatieve effecten in deze relatief kleine gebieden. Door hun beperkte omvang zijn ze gevoeliger voor stikstofdepositie dan grotere en robuustere gebieden.

Figuur 4.2: Wav-kaart (provincie Drenthe)

Kleine geïsoleerde natuurgebieden zijn in beginsel ook gevoeliger voor verstoring door recreatie. Bij de hier behandelde EHS-gebieden worden echter geen bijzondere effecten verwacht. Aangenomen kan worden dat recreanten op de paden blijven en dat rondom deze paden reeds een verstoringsafstand aanwezig is. Het aantal natuurgebieden in de omgeving is bovendien groot, zodat de recreanten zich kunnen spreiden.

4.2.2.2 Natuurparels en verspreide natuurwaarden

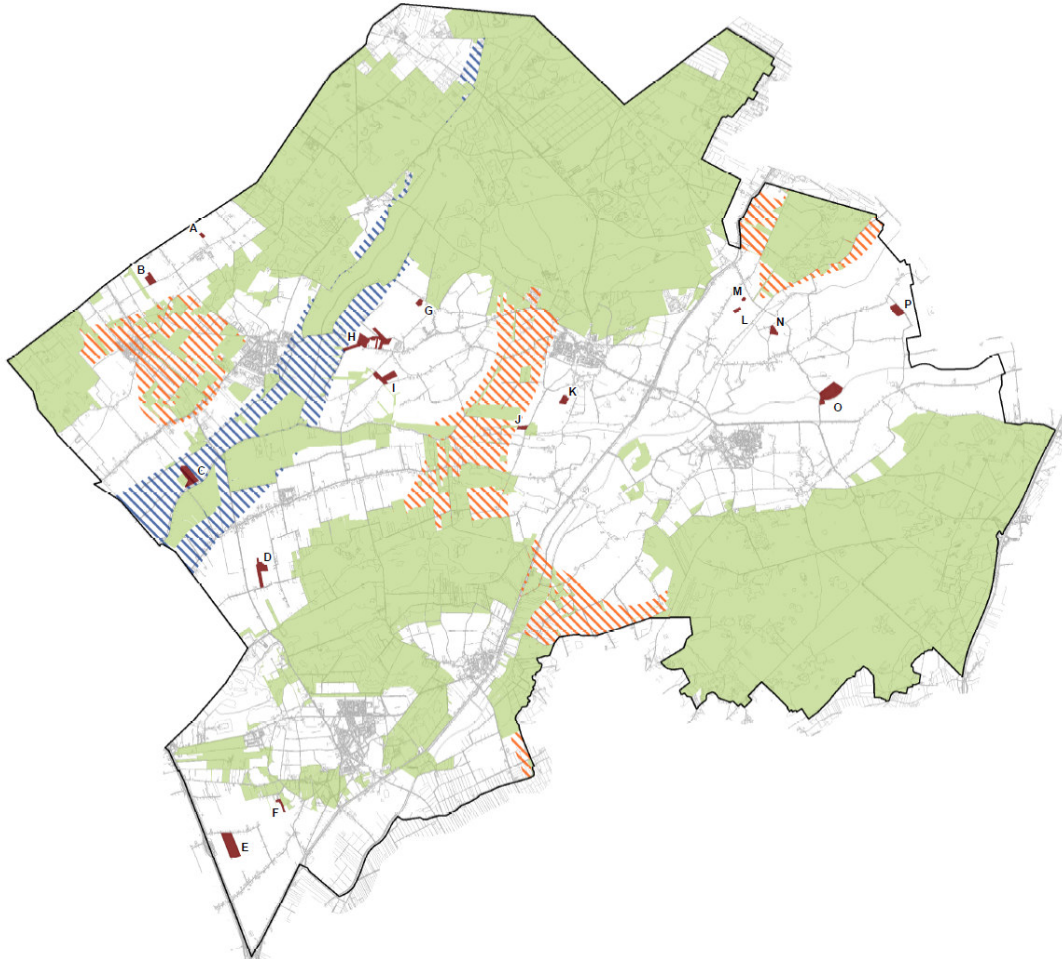
Naast de genoemde typen gebieden (EHS-kerngebieden, Robuuste en ecologische verbindingzones, Weidevogelgebiedjes) liggen in Westerveld nog zogenoemde 'natuurparels' en diverse geïsoleerde bosgebiedjes (kleiner dan 2 ha) verspreid over de gemeente.⁴ Deze verspreid in het landschap liggende EHS-gebiedjes zijn in veel gevallen het resultaat van bijzondere geomorfologische en bodemkundige omstandigheden. Zij vervullen vaak ook een rol als permanent of tijdelijk refugium (wijkplaats) voor bijzondere planten en dieren. Het waarborgen van de mogelijkheid voor uitwisseling van soorten tussen de grote en kleine EHS-gebieden is van groot belang om de (genetische) kwaliteit en biodiversiteit in de gemeente te kunnen waarborgen.

In het kader van deze Aanvulling is alsnog geanalyseerd of de natuurparels en verspreide bosgebiedjes effecten kunnen ondervinden van de ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt. Hierbij is in het bijzonder gekeken naar beschermde soorten (tabel 2 en 3 Flora- en Faunawet) die in deze gebiedjes voorkomen. De beschermde en bedreigde soorten gebruiken de natuur- en/of agrarische gebieden om er permanent of tijdelijk te verblijven. Hun individuele mobiliteit bepaald mede de gevoeligheid voor activiteiten in hun leefgebied of omgeving.

⁴ Een inventarisatie van deze waarden is opgenomen in: Altenburg & Wymenga, Toetsing Kadernota gemeente Westerveld aan POPII, januari 2010).

Natuurparels

Dit zijn bijvoorbeeld houtwallen, beekdalen, heideterreintjes, ecologisch waardevolle wateren of botanisch belangrijke percelen in het agrarisch landschap (buiten de EHS). Het gaat in totaal 18 gebieden (14 groter dan 2 ha, 4 kleiner dan 2 ha). Deze krijgen in het bestemmingsplan een natuurbestemming. De ligging van de natuurparels is weergegeven in figuur 4.3. Voorbeelden van soorten die voorkomen op tabel 2 en 3 van de Flora en Faunawet en die zijn aangetroffen in natuurparels zijn: Das, vleermuizen, Kamsalamander, Ringslang, Hazelworm (voor meer informatie wordt verwezen naar het rapport van Altenburg & Wymenga).

Figuur 4.3 Ligging natuurparels

Verspreide bosgebiedjes/landschapselementen

Hetzelfde geldt voor de natuurwaarden in geïsoleerde bosgebiedjes en landschapselementen (kleiner dan 2 ha) die verspreid over de gemeente voorkomen. Door het relatief grote aantal van dit soort gebiedjes/elementen en de onderlinge verbindingen, kunnen ook hier natuurwaarden voorkomen (o.a. Das, diverse vleermuizensoorten). Waar poelen in de omgeving van de bosjes liggen, kunnen amfibieën en reptielen aanwezig zijn (bijv. Kamsalamander, Boomkikker, Ringslang).

Daarnaast komen in de gemeente Westerveld enkele (gekanaliseerde) beken voor. Dit zijn leefgebieden voor watergebonden organismen. De Wapserveense Aa, de Oude Vaart en de benedenloop van de Vledder Aa zijn onder andere van belang voor de beschermde vissoort Kleine Modderkruiper.

Effecten door alternatieven 1 en 2

De genoemde natuurwaarden kunnen negatieve effecten ondervinden van agrarische activiteiten in de nabijheid. Effecten kunnen lokaal ontstaan door toename van bebouwing of andere menselijke activiteiten waardoor door dieren gebruikte routes of foerageergebied (bijv. veldmuizen) verloren kunnen gaan. Daarnaast kan uitbreiding van agrarische of recreatieve activiteiten leiden tot extra licht- of geluidhinder. Ook kan toename van agrarische of recreatief verkeer leiden tot een toename van verkeersslachtoffers (bijv. Dassen, amfibieën, reptielen).

De genoemde effecten treden zeer lokaal op en zullen dus ook individueel getoetst moeten worden indien een uitbreidings- of nieuwvestigingsplan aan de orde is. Niettemin kan wel gesteld worden dat alternatief 1, met meer ontwikkelingsruimte voor zowel agrarische bedrijven als voor kampeerterreinen, ongunstiger scoort dan alternatief 2.

In het MER is reeds ingegaan op mogelijke mitigerende maatregelen waarmee effecten op natuur kunnen worden beperkt. Deze maatregelen zijn toegesneden op het niveau van een bestemmingsplan. In hoofdstuk 7 van het MER (Voorkeursalternatief) is toegelicht welke mitigerende maatregelen de gemeente overneemt en welke niet.

5 Aanvulling Passende Beoordeling

5.1 Inleiding

De commissie m.e.r. heeft ook geadviseerd om de Passende Beoordeling (die onderdeel uitmaakt van het MER, en waarin het Voorkeursalternatief wordt getoetst), aan te vullen. De tekst uit het advies is in onderstaand kader opgenomen.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER/de Passende beoordeling:

- de informatie met betrekking tot stikstofdepositie te verduidelijken, te onderbouwen en berekeningsresultaten toe te voegen. Besteed daarbij aandacht aan alle relevante stikstofbronnen, waaronder mestvergisting;
- de (maximale) effecten van kampeerterreinen op vogels nader te onderbouwen;
- mogelijke (generieke) maatregelen te benoemen die de ruimte voor de gewenste ontwikkelingen vergroten.
- op grond hiervan de conclusies aan te passen en te onderbouwen.

5.2 Stikstofdepositie

5.2.1 Uitgangspunten berekeningen

De uitgangspunten voor de stikstofdepositieberekeningen zijn opgenomen in Bijlage 4 bij het MER. De rekenresultaten voor alternatief 1 en 2 zijn opgenomen in het MER. In de PB is het rekenresultaat voor het Voorkeursalternatief (VKA, alternatief 3) opgenomen.

De inhoud van het Voorkeursalternatief (alternatief 3) is dat op agrarische bouwblokken tot maximaal 10.000 m² bebouwing kan worden opgericht. Dit is worst case, want het is de maximale ruimte die het bestemmingsplan (incl. wijzigingsbevoegheden, vrijstellingen e.d.) biedt.

In bijlage 4 bij het MER is omgerekend hoeveel dieren er maximaal gehouden kunnen worden in 10.000 m² bebouwing. Ook dit is worst case,⁵ want dit is het maximum aantal dieren dat in 10.000 m² bebouwing gehuisvest kan worden.

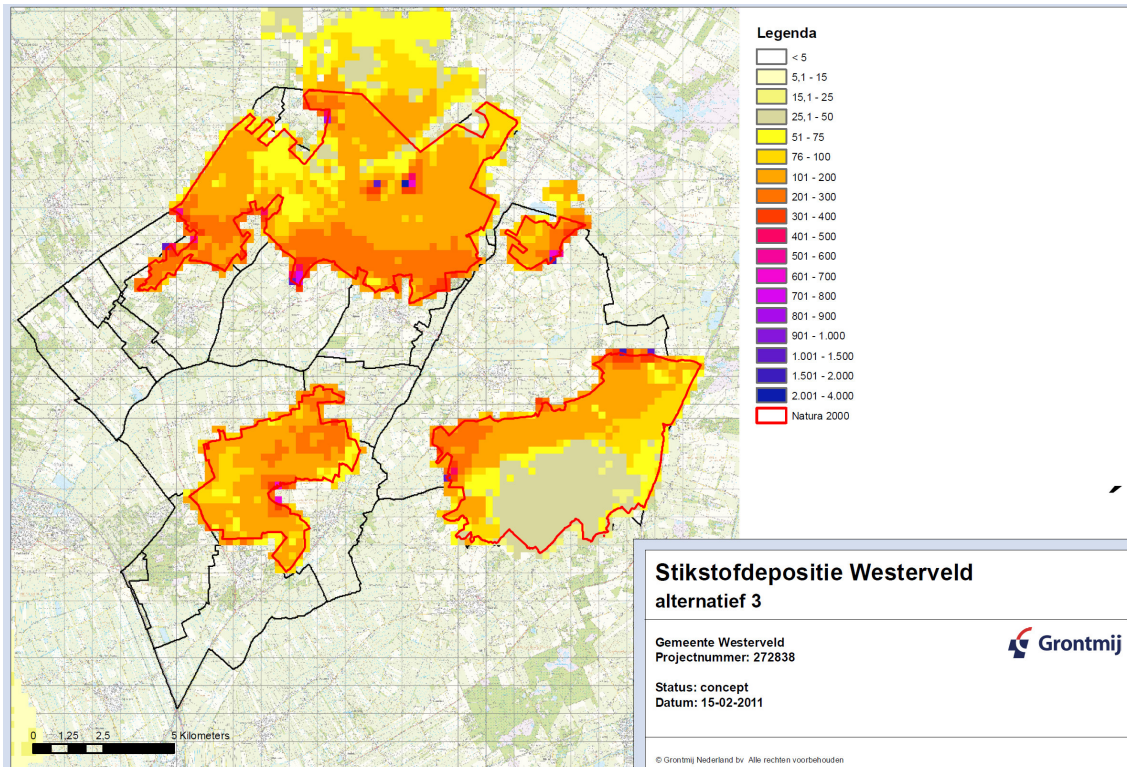
In de berekeningen is geen rekening gehouden met mestvergistingsinstallaties (zie ook paragraaf 2.6 van deze aanvulling) en nieuwvestigingen van agrarische bedrijven in Westerveld. Mestvergistingsinstallaties komen in Westerveld momenteel nog zeer weinig voor. Nieuwvestigingen zullen in Westerveld vrijwel altijd verplaatsingen zijn naar een bestaand bouwblok binnen de gemeente. Mestvergistingsactiviteiten en nieuwvestigingen zouden in beginsel een extra bijdrage kunnen leveren aan de stikstofdepositie, waardoor de voor alternatief 3 berekende stikstofdepositie nog hoger zou worden. Het heeft echter geen toevoegde waarde om hiervoor nog extra berekeningen uit te voeren. De uitkomsten van dergelijke berekeningen staan op

⁵ De in paragraaf 6.2.1. van het MER genoemde "realistische bouwblokinvulling" gaat over alternatief 1 en 2, niet over het voorkeursalternatief/alternatief 3. De alternatieven 1 en 2 bestaan uit een bouwblokmaat van resp. 3 ha voor alternatief 1 en 1,5 ha voor alternatief 2. Bij de omrekening van deze bouwblokmaat (zie bijlage 4 MER) naar dieraantallen, is uitgegaan van een realistische bouwblokinvulling en niet van een onrealistische 'worst case' situatie waarin het volledige bouwblok zou worden volgezet met bebouwing (en de theoretische emissie en depositie van alternatief 1 en 2 nog hoger zou zijn). Alternatief 3 bestaat niet uit een bouwblokmaat, maar uit een maximum hoeveelheid bebouwing. Met dit maximum bebouwing is de overige bouwblokinvulling niet relevant, omdat het maximum aan bebouwing het maximum aantal dieren bepaalt.

voorhand vast (nl. nog iets grotere toename dan nu al is berekend) en de conclusies van de Passende Beoordeling zouden hierdoor ook niet wijzigen.

Cumulatie door andere activiteiten is in de Passende Beoordeling meegenomen door de achtergrondbelasting van stikstofdepositie mee te nemen in de effectbeoordeling. Deze achtergronddepositie wordt voornamelijk veroorzaakt door andere bronnen dan de landbouwbedrijven in Westerveld. De (hoge) achtergronddepositie leidt ertoe dat voor bepaalde habitats de kritische depositiewaarde wordt overschreden. Bij het bepalen van de effecten van het bestemmingplan buitengebied Westerveld is met dit gegeven rekening gehouden.

Het rekenresultaat van Voorkeursalternatief (alternatief 3) is opgenomen in de Passende Beoordeling.

Figuur 5.1 Stikstofdepositie Voorkeursalternatief

5.2.2 Maatregelen stikstofdepositie

Indien agrarische bedrijven willen uitbreiden zal dit voornamelijk emissieneutraal moeten plaatsvinden, omdat anders sprake kan zijn van een significant negatief effect op een Natura 2000-gebied. Er zijn maatregelen denkbaar die een emissiereducerend effect hebben. Hieronder wordt aangegeven welke maatregelen mogelijk zijn en wat het effect van deze maatregelen is. De verwachting is dat in de toekomst deze toepassingen algemener gaan worden wanneer blijkt dat ze een bijdrage kunnen leveren in het kader van bedrijfsontwikkeling.

1. Gebruik van luchtwassers

Luchtwassers hebben een hoog rendement en kunnen afhankelijk van het type 70-95% van de ammoniak afvangen (Ellen & Aarnink 2008). Luchtwassers kunnen echter alleen gebruikt worden bij een stal en niet bij een mestopslag. In de studie naar effecten van ammoniakdepositie op Natura 2000-gebieden in de Peel (Gies & Bleeker 2008) wordt er van uitgegaan dat alle grote intensieve veehouderijen (>100 NGE) luchtwassers gaan gebruiken voor de gehele inrichting. Gebruik van deze luchtwassers geeft een gemiddelde 'extra' emissiereductie van 65% ten opzichte van de AMvB Huisvesting.

2. Toepassing van eiwitarm voer

Deze maatregel is gericht op het verminderen van de uitscheiding (via mest) en emissie van stikstof door het stikstofgehalte in het veevoer (m.n. gras) te verlagen en het aandeel maïs in

het dieet te verhogen ten koste van gras. Op deze wijze is de totale stikstofuitscheiding van rundvee te verlagen met 18% (Gies et al. 2008). Het stikstofgehalte in gras kan verlaagd worden door:

- een lagere mestgift en het gebruik van maïs resulteert in een verlaging van het eiwitgehalte in ruwvoer;
- een lager eiwitgehalte in ruwvoer zorgt voor een verlaging van het minerale N-gehalte in dierlijke mest.

3. Aanscherpen van mestaanwending

Het gebruik van kunstmest draagt landelijk bij aan 10% van de ammoniakemissie vanuit de landbouw. Het terugdringen of stopzetten van gebruik van kunstmest kan zodoende bijdragen aan een afname van de ammoniakemissie.

4. Bedrijfsbeëindiging en bedrijfsverplaatsing nieuwe natuur

In de EHS zijn gebieden aangewezen waar nieuwe natuur gerealiseerd moet worden. Deze gebieden zijn op perceelsniveau begrensd. Binnen deze gebieden wordt op termijn (op vrijwillige basis) landbouwgronden omgezet naar natuur en worden agrarische bedrijven verplaatst of beëindigd. Het beëindigen van agrarische bedrijven kan zodoende bijdragen aan een afname van de ammoniakemissie. Het bestemmingsplan buitengebied Westerveld biedt ruimte aan dergelijke plannen voor omzetting van de landbouwfunctie in een natuurfunctie.

5. Saldering

Door te salderen wordt een door een bedrijf veroorzaakte toename van depositie op een stikstofgevoelig habitat vereffend met de afname van de stikstofdepositie op hetzelfde habitat als gevolg van het geheel of gedeeltelijk beëindigen van andere bedrijven.

5.3 Kampeerterrinen

Evenals bij agrarische bedrijven is ook bij kampeerterrinen uitgegaan van de maximale ruimte die het voorkeursalternatief (=ontwerp-bestemmingsplan) biedt. In paragraaf 3.2.3 van de PB is deze ontwikkelingsruimte beschreven. Hier wordt ook de nieuwvestiging van kampeerterrinen genoemd. Deze nieuwvestigingsmogelijkheid is ook meegenomen in de effectbeoordeling in de PB.

Nieuwvestiging vindt alleen plaats op agrarische terreinen en dus buiten leefgebieden van kwalificerende vogelsoorten. Deze leefgebieden bevinden zich voornamelijk op heideterreinen, in bossen en in stuifzandterreinen. Ook uitbreiding van bestaande kampeerterrinen leidt niet tot significante effecten op vogelsoorten waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen omdat voor verstoring gevoelige vogelsoorten niet in de directe omgeving van bestaande kampeerterrinen voorkomen.

Effecten van kampeerterrinen doen zich dan ook met name voor als gevolg van een toename van recreatie in omliggende Natura 2000-gebieden. Deze effecten zijn in de passende beoordeling uitvoerig getoetst (paragraaf 6.3 PB). Voor recreatie gevoelige vogelsoorten komen veelal niet in de buurt van bestaande wandel- en fietspaden voor. Er worden geen nieuwe paden in Natura 2000 aangelegd. Dat betekent dat alleen sprake is van verdichting van het aantal recreanten op bestaande paden. Uit de PB blijkt dat dit niet leidt tot een significante verstoring van vogelsoorten waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen.

Er zijn geen andere in procedure zijnde plannen of projecten bekend waarvoor een Natuurbeschermingswetvergunning is aangevraagd vanwege verstoring door recreatie in de betreffende Natura 2000-gebieden. Van eventuele cumulatieve effecten is voor wat betreft het aspect verstoring door recreatie derhalve geen sprake.

Overigens is nieuwvestiging alleen mogelijk via een wijzigingsplan. Dit houdt in dat B&W een wijzigingsplan opstellen, waarbij getoetst moet worden aan diverse milieuthema's. Hierbij is natuur specifiek genoemd. In het kader van deze toetsing zal dus beoordeeld worden of er (signi-

ficante) effecten op Natura 2000-optreden, waarbij ook naar cumulatie met andere relevante projecten zal worden gekeken.

5.3.1 *Mitigerende maatregelen*

Voor het thema kampeerterreinen zijn de volgende mitigerende maatregelen mogelijk

1. Beperken nieuwvestigingsmogelijkheid kampeerterreinen.

Om effecten op vogelsoorten in Natura 2000 zo veel mogelijk te voorkomen wordt als mitigerende maatregel voorgesteld om nieuwvestiging van kampeerterreinen binnen het plangebied niet toe te staan.

2. Maatregelen in het kader van Beheerplannen

Vanuit de Natura 2000 Beheerplannen worden maatregelen genomen om verstoring op kwalificerende vogelsoorten tegen te gaan. Zo worden gericht paden afgesloten of omgelegd wanneer deze binnen de invloedssfeer liggen van broedgebieden van gevoelige soorten.

Literatuur

- Google streetview
- Bouwer, K, Brink en Streek; cultuurlandschapsvormen aan de westzijde van het Drents Plateau, Groningen 1970.
- Altenburg & Wymenga, Toetsing Kadernota gemeente Westerveld aan POPII, rapport 1356, 13 januari 2010

Bijlage 1

Beoordelingen tov huidige situatie

1. Toelichting

De effectbeoordeling in het MER is uitgevoerd ten opzichte van de Autonome Ontwikkeling (AO), waarbij de AO op 0 is gezet. In het onderstaande zijn de beoordelingstabellen uit het MER opgenomen. Om inzichtelijk te maken wat de effecten zijn ten opzichte van de Huidige Situatie (HS) zijn twee kolommen toegevoegd ("Alternatief 1 t.o.v. HS" en "Alternatief 2 t.o.v. HS").

In deze kolommen zijn alleen de beoordelingen voor landbouw anders, omdat daar sprake is van nog niet benutte ruimte in vigerende plannen waardoor effecten kunnen optreden (vakje geel gemarkeerd). De niet benutte ruimte betreft uitbreidingsruimte voor bestaande agrarische bedrijven en nieuwvestigingsmogelijkheden. Voor kampeertreinen en natuurontwikkeling komen de HS en AO met elkaar overeen.

De gewijzigde score voor landbouw kan ook leiden tot andere totaalscore voor het criterium (eveneens geel gemarkeerd).

Voor de duidelijkheid is hieronder uitgelegd op welke wijze de gemiddelde scores zijn bepaald (geldt zowel voor de bestaande als voor de nieuw toegevoegde scores).

- 3 of meer is zeer positief (++)
- 1,5 tot 3 is positief (+)
- 0,5 tot 1,5 is beperkt positief (0/+)
- 0 is neutraal
- 0,5 tot -1,5 is beperkt negatief (0/-)
- 1,5 tot -3 is negatief (-)
- 3 of meer is zeer negatief (- -)

2. Alternatieven 1 en 2

Hieronder worden per criterium de beoordelingen voor alternatieven 1 en 2 behandeld.

Criterium: Natura 2000	Alternatief 1 t.o.v. HS	Alternatief 1 t.o.v. AO	Alternatief 2 t.a.v. HS	Alternatief 2 t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	--	--	-	0/+
Kampeertreinen	-	-	0	0
Natuurontwikkeling	0	0	+	+
Totaal	--	--	0	0/+

Toelichting bij score t.o.v. HS

Ten opzichte van HS zijn de effecten negatiever. Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In alternatief 1 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 3 ha en nieuwvestigingen; door beide typen ontwikkelingsruimte kunnen negatieve effecten optreden door toename van stikstofdepositie. De score voor alternatief 1 is zeer negatief (--)¹. In alternatief 2 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 1,5 ha; nieuwvestiging is in alternatief 2 uitgesloten. Uitbreiding van bouwblokken leidt tot negatieve effecten door stikstofdepositie. De score voor alternatief 2 is negatief (-).

¹ Bij alternatief 1 is de verandering van score niet zichtbaar omdat de score binnen de gehanteerde schaal reeds de uiterste waarde van "zeer negatief" (- -) had bereikt.

 criterium: EHS en weidevogelgebieden	 Alternatief 1 t.o.v. HS	 Alternatief 1 t.o.v. AO	 Alternatief 2 t.o.v. HS	 Alternatief 2 t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	--	-	-	0/+
Kampeerterrainen	-	-	0	0
Natuurontwikkeling	0	0	+	+
Totaal	--	-	0	+

Toelichting bij score t.o.v. HS

Ten opzichte van HS zijn de effecten negatiever. Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In alternatief 1 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 3 ha en nieuwvestigingen. Door beide typen ontwikkelingsruimte kunnen negatieve effecten optreden door toename van stikstofdepositie op EHS-gebieden, en nieuwvestiging kan leiden tot ruimtebeslag voor EHS en weidevogelgebieden. De score voor alternatief 1 is zeer negatief (--). In alternatief 2 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 1,5 ha; nieuwvestiging is in alternatief 2 uitgesloten. Uitbreiding van bouwblokken leidt tot negatieve effecten door stikstofdepositie op EHS-gebieden. De score voor alternatief 2 is negatief (-).

 criterium: historisch landschap	 Alternatief 1 t.o.v. HS	 Alternatief 1 t.o.v. AO	 Alternatief 2 t.o.v. HS	 Alternatief 2 t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	-	0/-	0/-	0/+
Kampeerterrainen	-	-	0	0
Natuurontwikkeling	0/-	0/-	+	+
Totaal	-	-	0/+	+

Toelichting bij score t.o.v. HS

Ten opzichte van HS zijn de effecten negatiever. Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In alternatief 1 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 3 ha en nieuwvestigingen. Door beide typen ontwikkelingsruimte kunnen negatieve effecten optreden door toename van bebouwing in kwetsbare landschapstypen. De score voor alternatief 1 is negatief (-). In alternatief 2 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 1,5 ha; nieuwvestiging is in alternatief 2 uitgesloten. De effecten op historisch landschap treden in sterkere mate op door nieuwvestigingsmogelijkheden dan door uitbreiding van bestaande bedrijven. De score voor alternatief 2 is beperkt negatief (0/-).

 criterium: historische bouwkunde	 Alternatief 1 t.o.v. HS	 Alternatief 1 t.o.v. AO	 Alternatief 2 t.o.v. HS	 Alternatief 2 t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	-	0/-	0/-	0
Kampeerterrainen	0/-	0/-	0	0
Natuurontwikkeling	0	0	0	0
Totaal	-	0/-	0/-	0

Toelichting bij score t.o.v. HS

Ten opzichte van HS zijn de effecten negatiever. Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In alternatief 1 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 3 ha en nieuwvestigingen. Door beide typen ontwikkelingsruimte kunnen negatieve effecten optreden door toename van bebouwing nabij bouwkundige monumenten of beschermde dorpsgezichten. De score voor alternatief 1 is negatief (-). In alternatief 2 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 1,5 ha; nieuwvestiging is in alternatief 2 uitgesloten. De effecten op historische bouwkunde treden in sterkere mate op door nieuwvestigingsmogelijkheden dan door uitbreiding van bestaande bedrijven. De score voor alternatief 2 is beperkt negatief (0/-).

Effect op archeologische waarden	Alternatief 1 t.o.v. HS	Alternatief 1 t.o.v. AO	Alternatief 2 t.o.v. HS	Alternatief 2 t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	--	-	0/-	0
Verblijfsrecreatie	0/-	0/-	0	0
Natuurontwikkeling	0	0	0/-	0/-
Totaal	-	-	0/-	0/-

Toelichting bij score t.o.v. HS

Ten opzichte van HS zijn de effecten negatiever. Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In alternatief 1 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 3 ha en nieuwvestigingen. Door beide typen ontwikkelingsruimte kunnen negatieve effecten optreden door bouwactiviteiten en de daarmee gepaard gaande bodemingrepen. De score voor alternatief 1 is zeer negatief (--). In alternatief 2 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 1,5 ha; nieuwvestiging is in alternatief 2 uitgesloten. De effecten op archeologie treden in sterkere mate op door nieuwvestigingsmogelijkheden dan door uitbreiding van bestaande bedrijven. De score voor alternatief 2 is beperkt negatief (0/-).

Milieuaspect water	Alternatief 1 t.o.v. HS	Alternatief 1 t.o.v. AO	Alternatief 2 t.o.v. HS	Alternatief 2 t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	0	0	0	0
Verblijfsrecreatie	0	0	0	0
Natuurontwikkeling	0	0	0/+	0/+
Totaal	0	0	0/+	0/+

Toelichting bij score t.o.v. HS

Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In alternatief 1 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 3 ha en nieuwvestigingen. Bij beide typen ontwikkelingsruimte zal echter toename verhard oppervlak gecompenseerd moeten worden en treden dus geen effecten op het oppervlaktewater op. De score voor alternatief 1 en 2 is neutraal (0).

Milieuaspect verkeer	Alternatief 1 t.o.v. HS	Alternatief 1 t.o.v. AO	Alternatief 2 t.o.v. HS	Alternatief 2 t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	-	0/-	0/-	0
Kampeertreinen	0	0	0	0
Natuurontwikkeling	0	0	0	0
Totaal	0/-	0/-	0/-	0

Toelichting bij score t.o.v. HS

Ten opzichte van HS zijn de effecten negatiever. Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In alternatief 1 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 3 ha en nieuwvestigingen. Door deze extra ontwikkelingsruimte kan de verkeersintensiteit op plattelandswegen toenemen. De score voor alternatief 1 is negatief (-). In alternatief 2 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 1,5 ha; nieuwvestiging is in alternatief 2 uitgesloten. De score voor alternatief 2 is beperkt negatief (0/-).

Milieuaspect geluid	Alternatief 1 t.o.v. HS	Alternatief 1 t.o.v. AO	Alternatief 2 t.o.v. HS	Alternatief 2 t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	-	0/-	0/-	0
Kampeertreinen	0	0	0	0
Natuurontwikkeling	0	0	0	0
Totaal	0/-	0/-	0/-	0

Toelichting bij score t.o.v. HS

Ten opzichte van HS zijn de effecten negatiever. Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In alternatief 1 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 3 ha en nieuwvestigingen. Door deze extra ontwikkelingsruimte kan de geluidbelasting (door installaties in stallen en toenemende verkeersintensiteit) toenemen. De score voor alternatief 1 is negatief (-). In alternatief 2 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 1,5 ha; nieuwvestiging is in alternatief 2 uitgesloten. De score voor alternatief 2 is beperkt negatief (0/-).

Milieuaspect luchtkwaliteit	Alternatief 1 t.o.v. HS	Alternatief 1 t.o.v. AO	Alternatief 2 t.o.v. HS	Alternatief 2 t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	-	0/-	0/-	0
Verblijfsrecreatie	0	0	0	0
Natuurontwikkeling	0	0	0	0
Totaal	0/-	0/-	0/-	0

Toelichting bij score t.o.v. HS

Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In alternatief 1 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 3 ha en nieuwvestigingen. Door deze extra ontwikkelingsruimte kan de luchtkwaliteit verslechteren (door emissies uit stallen en door wegverkeer). Het effect van alternatief 1 wordt aangemerkt als beperkt negatief (0/-). In alternatief 2 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 1,5 ha; nieuwvestiging is in alternatief 2 uitgesloten. De score voor alternatief 2 is beperkt negatief (0/-).

Milieuaspect geur	Alternatief 1 t.o.v. HS	Alternatief 1 t.o.v. AO	Alternatief 2 t.o.v. HS	Alternatief 2 t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	-	0/-	0/-	0
Verblijfsrecreatie	0	0	0	0
Natuurontwikkeling	0	0	0	0
Totaal	0/-	0/-	0/-	0

Toelichting bij score t.o.v. HS

Ten opzichte van HS zijn de effecten negatiever. Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In alternatief 1 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 3 ha en nieuwvestigingen. Door deze extra ontwikkelingsruimte kan de geurhinder vanuit stallen toenemen. De score voor alternatief 1 is negatief (-). In alternatief 2 is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 1,5 ha; nieuwvestiging is in alternatief 2 uitgesloten. De score voor alternatief 2 is beperkt negatief (0/-).

Samenvatting beoordelingen alternatieven 1 en 2

In de onderstaande tabel zijn alle effectbeoordelingen (zowel ten opzichte van de AO als ten opzichte van de HS) samengevat.

Aspect	Criterium	Alternatief 1 t.o.v. HS	Alternatief 1 t.o.v. AO	Alternatief 2 t.o.v. HS	Alternatief 2 t.o.v. AO
Natuur	Effect op Natura 2000	--	--	0	0/+
	Effect op EHS en weidevogelgebieden	--	-	0	+
Landschap en cultuurhistorie	Historisch landschap	-	-	0/+	+
	Historische bouwkunde	-	0/-	0/-	0
Archeologie	Aantasting archeologische waarden	-	-	0/-	0/-
Water	Oppervlaktewater en grondwater	0	0	0/+	0/+
Woon- en leefmilieu	Verkeer (inclusief verkeersveiligheid)	0/-	0/-	0/-	0
	Geluid	0/-	0/-	0/-	0
	Luchtkwaliteit	0/-	0/-	0/-	0
	Geur	0/-	0/-	0/-	0

3. Voorkeursalternatief

In hoofdstuk 7 van het MER is de beoordeling van het Voorkeursalternatief ten opzichte van de AO opgenomen. In het kader van deze Aanvulling wordt ook deze beoordeling aangevuld met een beoordeling ten opzichte van de HS. Ook hier geldt in algemene zin dat de scores alleen door landbouw veranderen, omdat voor kampeerterrinen en natuurontwikkeling de HS en AO met elkaar overeen komen.

Criterium Natura 2000	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	0/-	0
Kampeerterrinen	0/-	0/-
Natuurontwikkeling	+	+
Totaal	0	0/+

Toelichting bij score t.o.v. HS

In het kader van deze Aanvulling is de Passende Beoordeling herzien. Naar aanleiding daarvan zijn de MER-beoordelingen van het VKA ten opzichte van de AO herzien. Omdat in de Passende Beoordeling sprake is van niet-significante effecten vanwege kampeerterrinen is de beoordeling t.o.v. de autonome ontwikkeling nu aangemerkt als beperkt negatief (0/-). Dit leidt ook tot andere totaalscore nl. 0/+ in plaats van 0. Omdat voor kampeerterrinen de HS hetzelfde is als de AO is de score hier hetzelfde als voor de AO.

Voor landbouw geldt dat ten opzichte van HS de effecten negatiever zijn dan t.o.v. de AO. Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In het Voorkeursalternatief is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 10.000 m2 ha en nieuwvestigingen; door beide typen ontwikkelingsruimte kunnen negatieve effecten optreden op Natura 2000. Uit de Passende Beoordeling blijkt dat deze effecten niet significant zijn, dus het effect wordt aangemerkt als beperkt negatief (0/-). De totaalscore voor het Voorkeursalternatief komt uit op neutraal (0).

Criterium EHS en weidevogelgebieden	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	-	0
Kampeerterrinen	-	-
Natuurontwikkeling	+	+
Totaal	0/-	0

Criterium historisch landschap	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	-	0
Kampeerterrinen	-	-
Natuurontwikkeling	+	+
Totaal	0/-	0

Toelichting bij score t.o.v. HS

Ten opzichte van HS zijn de effecten negatiever. Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In het Voorkeursalternatief is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 10.000 m2 ha en nieuwvestigingen; door beide typen ontwikkelingsruimte kunnen negatieve effecten optreden op genoemde criteria. De totaalscore voor het Voorkeursalternatief komt uit op beperkt negatief (0/-).

Criterium historische bouwkunde	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	0/-	0
Kampeerterrinen	0/-	0/-
Natuurontwikkeling	0	0
Totaal	0/-	0/-

Toelichting bij score t.o.v. HS

Ten opzichte van HS zijn de effecten negatiever. Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In het Voorkeursalternatief is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 10.000 m² ha en nieuwvestigingen; door beide typen ontwikkelingsruimte kunnen enige negatieve effecten optreden op historische bebouwing. De totaalscore voor het Voorkeursalternatief komt uit op beperkt negatief (0/-).

Criterium archeologie	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	-	0
Kampeertreinen	0/-	0/-
Natuurontwikkeling	0/-	0/-
Totaal	-	0/-

Toelichting bij score t.o.v. HS

Ten opzichte van HS zijn de effecten negatiever. Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In het Voorkeursalternatief is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 10.000 m² ha en nieuwvestigingen; door beide typen ontwikkelingsruimte kunnen negatieve effecten optreden op archeologie. De totaalscore voor het Voorkeursalternatief komt uit op negatief (-).

Criterium water	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	0	0
Kampeertreinen	0	0
Natuurontwikkeling	0/+	0/+
Totaal	0/+	0/+

Toelichting bij score t.o.v. HS

Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In het Voorkeursalternatief is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 10.000 m² en nieuwvestigingen. Bij beide typen ontwikkelingsruimte zal echter toename verhard oppervlak gecompenseerd moeten worden en treden dus geen effecten op het oppervlaktewater op. De score voor het Voorkeursalternatief is beperkt positief (0/+).

Criterium verkeer	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	-	0
Kampeertreinen	0	0
Natuurontwikkeling	0	0
Totaal	0/-	0

Criterium geluid	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	-	0
Kampeertreinen	0	0
Natuurontwikkeling	0	0
Totaal	0/-	0

Criterium lucht	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	-	0
Kampeertreinen	0	0
Natuurontwikkeling	0	0
Totaal	0/-	0

Criterium geur	VKA t.o.v. HS	VKA t.o.v. AO
Agrarische bouwblokken	-	0
Kampeertreinen	0	0
Natuurontwikkeling	0	0
Totaal	0/-	0

Toelichting bij score t.o.v. HS

Ten opzichte van HS zijn de effecten negatiever. Anders dan in de AO is in de HS geen sprake van uitgebreide bouwblokken en nieuwvestigingen van bouwblokken. In het Voorkeursalternatief is sprake van uitgebreide bouwblokken tot 10.000 m² ha en nieuwvestigingen; door beide typen ontwikkelingsruimte kunnen op deze criteria negatieve effecten optreden. De totaalscore voor deze criteria komt uit op beperkt negatief (0/-).

Samenvatting beoordelingen Voorkeursalternatief

In de onderstaande tabel zijn alle effectbeoordelingen (zowel ten opzichte van de AO als ten opzichte van de HS) samengevat.

Aspect	Criterium	Voorkeursalternatief t.o.v. HS	Voorkeursalternatief t.o.v. AO
Natuur	Effect op Natura 2000	0	0/+
	Effect op EHS en weidevogelgebieden	0/-	0
Landschap en cultuurhistorie	Historisch landschap	0/-	0
	Historische bouwkunde	0/-	0/-
Archeologie	Aantasting archeologische waarden	-	0/-
Water	Oppervlaktewater en grondwater	0/+	0/+
Woon- en leefmilieu	Verkeer (inclusief verkeersveiligheid)	0/-	0
	Geluid	0/-	0
	Luchtkwaliteit	0/-	0
	Geur	0/-	0

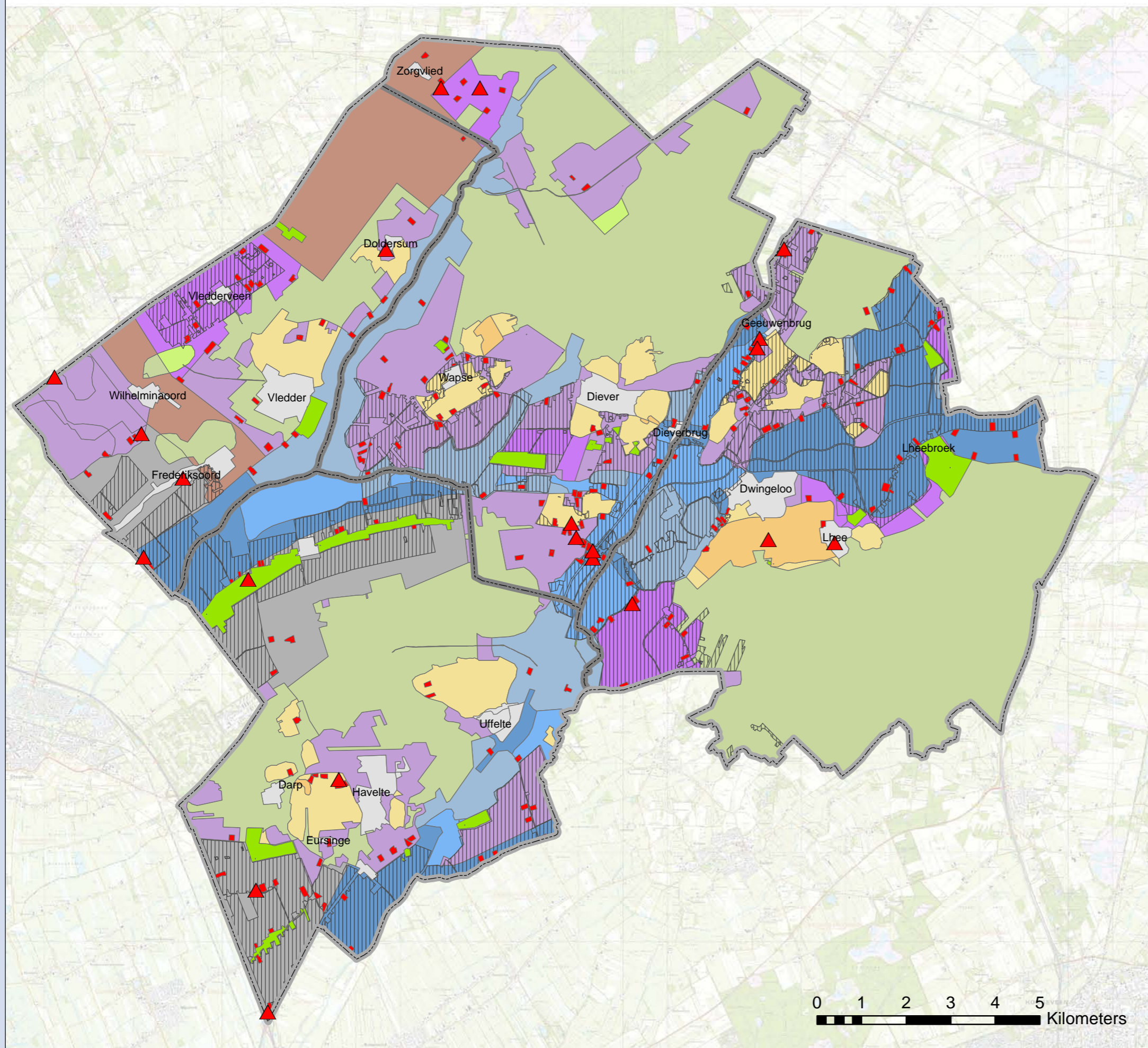
Uit deze tabel blijkt dat de beoordelingen ten opzichte van de huidige situatie minder gunstig is dan ten opzichte van de autonome ontwikkeling. De effecten ten opzichte van de HS zijn overwegend beperkt negatief. Met de sturingsmechanismen zoals beschreven in hoofdstuk 2 van deze Aanvulling gaat de gemeente bij de toepassing van het bestemmingsplan sturen op het voorkomen en beperken van deze mogelijke negatieve effecten.

Bijlage 2

Kaart landschapstypen

Legenda

- Nieuwvestigingsmogelijkheid grondgebonden agrarisch bedrijf
- Intensieve veehouderij
- Bouwpercelen
- Landschapselementen
- (oude) gemeentegrens

Landschapstypen en gaafheden

- bebouwing
- Beekdal, hoge gaafheid
- Beekdal, middelmatige gaafheid
- Beekdal, lage gaafheid
- Es, hoge gaafheid
- Es, middelmatige gaafheid
- Heideontginning, hoge gaafheid
- Heideontginning, middelmatige gaafheid
- Ontginningskolonie, hoge gaafheid
- Veldgronden, hoge gaafheid
- Veldgronden, middelmatige gaafheid
- Wegdorp, hoge gaafheid

**Nieuwvestigingsmogelijkheid grondgebonden agrarisch bedrijf -
Bouwpercelen - Landschapstypen**
Gemeente Westerveld
26 oktober 2011
projectnummer: 272838

